

Aan
de Directeur-generaal Ondernemen en Innovatie

**Directoraat-generaal
Ondernemen en Innovatie**
Directie Innovatie

Auteur

Aanleverpunt
E/339

T
@minez.nl

Datum
5 november 2009

Notanummer
OI/I / 9200438

Informatiekopie aan

nota

Vorbereiding gesprek met [redacted]
[redacted] inzake onderneming AndErs
Energy Biocoal

Bijlage(n)

Paraaf

MT Innovatie

Aanleiding

Op verzoek van een bekende relatie van u, de heer [redacted], is een gesprek gepland op vrijdag 6 november van 15.30 uur tot 16.30 over de activiteiten van de onderneming in oprichting AndErs Energy.

Namens AndErs Energy zullen de oprichters [redacted] aan het overleg deelnemen. U zal in het overleg worden bijgestaan door [redacted] (directie Energie en Duurzaamheid) en [redacted] (directie Innovatie).

Doel van het overleg

AndErs Energy is zo ver dat ze een installatie kunnen gaan ontwikkelen waarin biomassa wordt opgewerkt tot Biocoal. [redacted] is hier uitermate enthousiast over, zodat hij de beide ondernemers graag met jou van gedachten wil laten wisselen over welke mogelijkheden EZ wellicht kan bieden. Uit een telefonisch vooroverleg tussen [redacted] kwam naar voren dat de volgende onderwerpen als voorstel op de agenda kunnen staan:

- Introductie van met name de initiatiefnemers (ervaring als voormalige CEO's in de telecom en bij een energiemaatschappij);
- Toelichting door AndErs Energy op het zogenaamde "torreficatie proces" en "biocoal";
- Toelichting door AndErs Energy op het business plan;
- Discussie over specifieke vragen, zoals:
  - mogelijkheden voor financiële ondersteuning (bv EZ-borgstelling bij investeerder NIBC);
  - subsidie-mogelijkheden voor testinstallatie (2e project/fase);

Ontvangen BBR

- ondersteuning bij opzet netwerk voor 'suppliers' in buitenland (ambassades, discussies in landbouwraden, TWA's);
- Vervolgstappen en afsluiting.

Toelichting

1. Stand van zaken Anders Energy

Sinds een behoorlijk aantal jaren is een goede kennis van [REDACTED], bezig om zich te richten op de productie van duurzame energie en energiedragers. Samen met een partner, [REDACTED] heeft hij Anders Energy opgericht, een jonge organisatie met twee betrokken oprichters.

Volgens [REDACTED] zijn beiden ervaren ondernemers die kansen maken en letterlijk en figuurlijk deeloplossingen tot een totaal integrale aanpak kunnen verwezenlijken.

Momenteel zijn ze zo ver dat ze een installatie kunnen gaan ontwikkelen waarin biomassa wordt opgewerkt naar Biocoal. Biocoal kun je zowel als bijstook alsmede als enkele brandstof in kolencentrales gebruiken.

De oprichters hebben nu een procedé ontwikkeld dat het mogelijk maakt om enorme hoeveelheden hout en houtresten, maar ook andere biomassa op te werken tot Biocoal.

Ze hebben zowel de contracten voor de aanvoer van de grondstof, alsmede de contracten voor de afzet van de Biocoal rond.

Ze staan nu aan het begin van een investeringstraject van een kleine € 16 miljoen. Dat is de eerste installatie. Er zijn ook contacten met de WUR gelegd voor onderzoek om diverse grondstoffen reststromen op te werken tot Biocoal.

Er zijn ook concrete contacten met mensen in Ghana om ook daar een installatie te starten als de eerste zich voldoende bewezen heeft.

Het traject is volgens [REDACTED] razend innovatief, want ze benutten een techniek/methode die al duizenden jaren bestaat voor het branden van koffie.

Er is een vertrouwelijk business plan door [REDACTED] aan EZ beschikbaar gesteld en dat oogt solide.

2. "Torreficatie proces" en "biocoal"

Biocoal is een soort kool dat is gemaakt van biologisch materiaal. Biocoal kan worden gemaakt door de biomassa kortstondig zonder zuurstof te verhitten. Dit proces heet torreficeren. Hout en ook bijvoorbeeld grassen kunnen worden getorreficeerd en vervolgens gepelletiseerd (samengeperst) tot 'biocoal'.

Voordelen van biocoal

- De pellets kunnen worden gebruikt om bij- en mee te stoken in kolencentrales. Zo worden fossiele brandstoffen vervangen door biologisch materiaal en dit zorgt voor een lagere CO₂ uitstoot. Het verbranden van biomassa stoot ook CO₂, maar als een boom groeit, neemt het CO₂ op uit de lucht. Het verbranden van biomassa is CO₂ neutraal.

- De biocoal pellets hebben een 15 tot 20 procent hogere energiedichtheid als de grondstof en zijn dus goedkoper te vervoeren en op te slaan. Ook is de pellet makkelijker in de verbrandingsketel in te brengen en heeft het de verbrandingseigenschappen van steenkool. Getorreficeerde biomassa is daarom in grotere hoeveelheden bij- en mee te stoken dan onbehandelde biomassa.
- Inzet van torrefactie bespaart circa 15 – 20 % op de transportkosten. De operationele kosten van het meestoken zullen ook dalen vanwege de verbrandingseigenschappen. Aan de andere kant kost het torreficeren ook geld. Per saldo zal het fabriceren van biocoal kostenbesparing opleveren.

3. EZ beleid

1. Stimulering grootschalige bij- en meestook in kolencentrales

Een aantal kolencentrales stookt met EZ-subsidie (MEP) biomassa bij. Onlangs heeft EZ toegestaan dat de bijgestookte biomassa eerst mag worden getorreficeerd. Dit zal de vraag naar getorreficeerde biomassa sterk doen stijgen. Dit betekent voor AndErs Energy dat hun afzetmarkt aanzienlijk kan verbeteren. Essent heeft onlangs een samenwerking aangekondigd met een bedrijf dat nu een torrefactie-plant gaat bouwen in Steenwijk.

EZ is nu in gesprek met de energiebedrijven over de toekomstige stimulering van de grootschalige bij- en meestook in kolencentrales. Het overleg hierover tot nu toe heeft de conclusie opgeleverd dat we niet tot een gezamenlijke afspraak komen. De minister overweegt nu de energiebedrijven een verplichting op te leggen. Dit is momenteel een redelijk gevoelig dossier. Dat de minister een verplichting overweegt, is wel openbare informatie.

De biomassa die in Nederland wordt bij- en meegestookt is met name afkomstig uit het buitenland, momenteel met name Canada. Dat is veel goedkoper dan het Nederlandse hout. Het is de verwachting dat het torreficeren voornamelijk bij de bron van het hout plaats zal gaan vinden omdat dit de transportkosten zal drukken.

2. Stimulering van (risico)kapitaalmarkt

Er liggen waarschijnlijk mogelijkheden om AndErs Energy in hun financiering te ondersteunen. De meest voor de hand liggende aanvliegroutes zijn:

- De Garantie Ondernemingsfinanciering (GO) is bestemd is voor ondernemingen met substantiële activiteiten in Nederland met voldoende rentabiliteits- en continuïteitsperspectieven. Met bankleningen van minimaal 1,5 miljoen euro en maximaal 50 miljoen euro is de regeling gericht op grote en middelgrote ondernemingen. De financieringsbehoefte van AndErs Energy valt in deze range en NIBC neemt deel aan deze regeling.
- Het Innovatiekrediet kan wellicht worden benut om een deel van de ontwikkelingskosten van AndErs Energy te financieren. Het

**Directoraat-generaal
Ondernemen en Innovatie**
Directie Innovatie

Ons kenmerk
OI/I / 9200438

Innovatiekrediet is bestemd voor de financiering van veelbelovende innovatieve projecten die binnen enkele jaren leiden tot nieuwe producten of processen. Het gaat om projecten die een technisch risico's in zich bergen en die van belang zijn voor de toekomst van het bedrijf.

DG Ondernemen en Innovatie

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Agrokennis

Onderzoek- en Kennisvalorisatie

Prins Clauslaan 8
2595 AJ Den Haag
Postbus 20401
2500 EK Den Haag
www.rijksoverheid.nl/eleni

Contactpersoon

senior beleidsmedewerker

T 070
M 06
F 070

@mineleni.nl

Datum 24 augustus 2012

Betreft Reactie op klacht HarvestaGG B.V. in kader procedure Innovatiecontract AgroFood

Geachte [REDACTED]

Onze referentie
286059

Uw referentie
Brief d.d. 14 mei 2012.

Alvorens inhoudelijk in te gaan op uw klacht, zoals verwoord in uw brief van 14 mei 2012, wil ik u mijn excuses aanbieden voor de late reactie. De redenen hiervoor zijn divers en ik hoop dat u mijn excuses wilt aanvaarden.

In uw brief van 14 mei jl. geeft u aan "onaangenaam verrast" te zijn over de motivatie voor de afwijzing van het door u bij het topteam Agrofood ingediende voorstel "Energie Swifterband". Tevens geeft u aan het gevoel te hebben dat uw voorstel niet serieus is genomen.

Het nieuwe innovatiebeleid voor de topsectoren, waaronder Agrofood, is in 2011 van start gegaan. Het is een proces met een stevige koerswijziging naar meer vraagsturing op de capaciteit voor toegepast onderzoek bij DLO en TNO. In enkele jaren tijd wordt een groot deel van de capaciteit bij deze instellingen beschikbaar gemaakt voor initiatieven uit het bedrijfsleven verbonden met de topsectoren. De topsector Agrofood heeft zich ingespannen om zicht te krijgen op de investeringsbereidheid van bedrijven en de bijbehorende kennis- en innovatieagenda. Samen met de mogelijkheden bij de rijksoverheid om de ambities financieel te ondersteunen, is dit begin april 2012 vastgelegd in het Innovatiecontract.

In het Innovatiecontract is tevens afgesproken om de activiteiten bij DLO en TNO, binnen de bestaande mogelijkheden, nog in 2012 meer af te stemmen op de ingediende initiatieven van het bedrijfsleven. In dat kader heeft het topteam Agrofood enkele commissies ingesteld die zich een oordeel hebben gevormd over de bij het topteam ingediende voorstellen. De centrale vraag daarbij was welke van de ingediende voorstellen, door een beperkte aanpassing van de bestaande werkpakketten van DLO en TNO, nog in 2012 zouden kunnen inzakken in de activiteiten van DLO en TNO. Alle ingediende voorstellen zijn in deze werkwijze

beoordeeld op basis van de informatie die bij het topteam aanwezig was. In het geval van uw initiatief was deze informatie een beperkt deel van de informatie die u had kunnen aanleveren. Op verzoek van [REDACTED] heeft u in december 2011 informatie aangeleverd die voor het opstellen van het Innovatiecontract voldoende was. Op basis van deze informatie heeft de commissie uw voorstel beoordeeld en afgewezen. De motivatie voor afwijzing van uw voorstel was overigens niet uitsluitend gelegen in een onvoldoende uitwerking van de kennisvragen. Het voorstel sloot ook onvoldoende aan bij de lopende programmering van DLO en TNO. Dit had duidelijker in de brief van 12 april jl. aangegeven kunnen worden.

Agrokennis
Onderzoek- en Kennisvalorisatie

Datum
24 augustus 2012

Onze referentie
286059

Gezien de beperkte mogelijkheden, zowel wat betreft de vrij te maken capaciteit als het tijdstip (april 2012) waarop de ingreep in de lopende werkplannen van DLO en TNO plaatsvond, ben ik van mening dat de gevolgde werkwijze terecht is geweest en voor alle voorstellen vergelijkbaar verlopen is. Van de 80 voorstellen die door de commissies zijn beoordeeld, is een groot aantal afgewezen vanwege het ontbreken van (onvoldoende uitgewerkte) kennisvragen en/of het in onvoldoende mate aansluiten bij de lopende programmering van DLO en TNO. Op basis van de beoordeling van de commissies heeft het topteam Agrofood advies uitgebracht aan de Minister van EL&I voor aanpassing van het opdrachtenpakket bij DLO. Dit advies is overgenomen en heeft geleid tot het aanpassen van het opdrachtenpakket bij DLO.

Uw klacht, zoals verwoord in uw brief van 14 mei 2012, acht ik met deze brief als afgehandeld. Verder wil ik u erop wijzen dat de procedure voor indiening en beoordeling van initiatieven een verantwoordelijkheid is van het TKI AgriFood. Via de nieuwsbrief van het TKI-bureau, waarvan u op de mailinglijst staat, wordt u hierover nader geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,

[REDACTED]
Directeur Agrokennis

Green Deal van HarvestaGG met de Rijksoverheid

Ondergetekenden:

1. De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, en de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu, ieder handelende in haar of zijn hoedanigheid van bestuursorgaan, tezamen hierna ook te noemen: Rijksoverheid;
2. HarvestaGG, vertegenwoordigd door de [REDACTED]

Hierna tezamen ook genoemd: Partijen;

Overwegende dat:

Het kabinet beoogt een Green Deal met de samenleving, die bijdraagt aan verduurzaming van de maatschappij op korte en langere termijn en die lonend is voor overheid en maatschappij.

Doel van de Green Deal is laten zien dat groen en groei hand in hand gaan.

1. Partijen zien publiekprivate samenwerking als de beste manier om verduurzaming van onze economie te versnellen en hier ook economisch van te profiteren. Deze unieke gezamenlijke aanpak is in Nederland op andere terreinen zeer succesvol en de Green Deal zal hierop voortbouwen. Creativiteit, ondernemerschap en innovatie zijn onmisbaar om deze verduurzaming mogelijk te maken.
2. Bij de Green Deal gaat het om concrete duurzame initiatieven, waarbij barrières verdwijnen, innovaties ontwikkeld, gefinancierd en toegepast worden en duurzame kansen worden benut. In de praktijk loopt de maatschappij tegen belemmeringen aan die in de weg staan aan initiatieven die leiden tot een verdere verduurzaming.
3. In de Green Deal willen partijen concrete afspraken maken die deze belemmeringen wegnemen, zodat de initiatieven die anders moeilijk van de grond komen ruim baan krijgen. Initiatieven kunnen betrekking hebben op (decentrale opwekking van) energie, energiebesparing, schaarse grondstoffen, water en mobiliteit. Deze initiatieven kunnen vervolgens ook als voorbeeldfunctie dienen voor andere partijen en daarmee de totale markt in beweging zetten.
4. De voor de Green Deal geïnventariseerde projecten van initiatiefnemers zijn door het wegnemen van de beschreven belemmeringen potentieel succesvol, kunnen op korte termijn resultaten opleveren en kunnen uitmonden in nieuwe economische activiteiten of kostenbesparingen op korte of langere termijn voor het bedrijfsleven. De resultaten van een Green Deal kunnen daarna toepasselijk zijn op andere, vergelijkbare projecten, waardoor de reikwijdte van de Green Deal kan worden vergroot zonder dat daar specifieke ondersteuning vanuit de rijksoverheid tegenover staat.
5. Partijen het wenselijk achten om door middel van een (overkoepelende) Green Deal richting te geven aan verdere concrete afspraken voor de verduurzaming van de energieproductie, industrie (inclusief de agrarische sector), het midden- en kleinbedrijf, decentrale overheden en burgers.

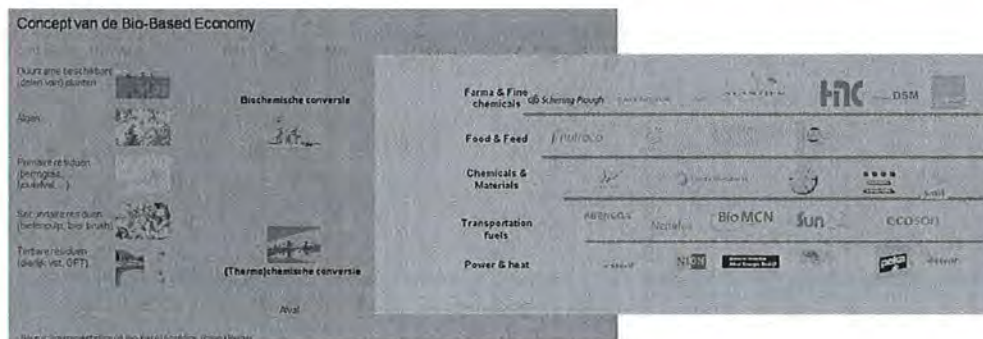
Partijen zijn het volgende overeengekomen:

Biobased Economy

De Green Deal richt zich op een breed scala aan initiatieven. Diverse initiatieven richten zich op de biobased economy.

De biobased economy is een economie die voor zijn energie en materialen niet meer afhankelijk is van fossiele brandstoffen, maar van groene grondstoffen. We staan aan de vooravond van een transitie waarbij alle sectoren van de samenleving betrokken zijn. In de samenleving vinden we reeds vele initiatieven die inzetten op de transitie en materialen en energie produceren op een groene, biobased manier. Door over bestaande grenzen heen te kijken, ontstaat nieuwe bedrijvigheid en optimale oplossingen voor de biobased economy.

In een biobased economy zullen nieuwe netwerken ontstaan. Netwerken tussen sectoren die op dit moment elkaar soms nog weinig raken, bijvoorbeeld agro, energie, chemie en papier. In onderstaand schema wordt dit duidelijk gemaakt.

Figuur 1. Netwerken en het concept van de biobased economy.

Het is voor ondernemers zoeken naar slimme routes voor biomassa, aan de hand van het cascadeprincipe. Dit betekent het intelligent gebruiken van de aanwezige functionaliteit in de biomassa.

Waarom hebben deze biobased deals een voorbeeldfunctie?

Innovatief: de projecten dragen bij aan een verdere ontwikkeling van een biobased economy waarbij biomassa op een slimme manier toegepast wordt. Slim in die zin dat biomassa in zijn geheel gebruikt wordt voor een cascade aan producten: bio-energie, -brandstoffen, materialen zoals plastics/verf en voor voedsel.

Duurzaam: in een biobased economy worden kringlopen gesloten. Door de ontwikkeling van bioraffinagetechnologie kunnen de waardevolle onderdelen van de biomassa 'op de markt gebracht worden' en de mineralen terug gebracht worden naar 'het veld'.

Intersectoraal: er zijn partijen uit diverse topsectoren betrokken, agro, chemie, papier en karton, energie, logistiek en andere relevante sectoren.

Versnelling: de projecten hebben een potentieel vliegwieleffect waardoor de biobased innovatie versneld wordt.

Wat levert HarvestaGG

- Verwaarding van tertiaire reststromen (niet concurrerend met voedsel) tot groen gas (bij toekenning van de vergunningen en SDE+ subsidie in 2012).
- Introductie in Nederland van een nieuwe vorm van vergisting (droge vergisting).
- Een direct impuls voor de regionale economie van Flevoland.

Tegenprestatie Rijksoverheid

- De overheid constateert dat het voorliggende project bij uitvoering een innovatie op het vlak van vergisting en productie van groen gas oplevert in Nederland.
- Dit project een voorbeeld is en daarmee gepresenteerd kan worden op de website www.biobasedeconomy.nl.
- De rijksoverheid verleent, indien nodig, ondersteuning (niet zijnde financiële ondersteuning) bij het verkrijgen van de vergunning(en) en voor zover mogelijk aanpassingen van knellende wet- en regelgeving.

Slotbepalingen

Deze Green Deal treedt in werking met ingang van de dag na ondertekening en geldt voor de periode 2011 tot 2015. Alle in deze Green Deal genoemde afspraken worden zo snel mogelijk ter hand genomen. Partijen komen overeen dat de Green Deal afspraken niet in rechte afdwingbaar zijn. Deze Green Deal zal samen met andere afgesloten Green Deals openbaar worden gemaakt, waardoor andere partijen kennis kunnen nemen van de gesloten Green Deals zodat navolging van deze Deals kan worden bevorderd.

Getekend te 's-Gravenhage op

De Minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie

Drs. M.J.M. Verhagen

De Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu

J.J. Atsma

Namens HarvestaGG

Ministerie van Economische Zaken,
Landbouw en Innovatie

Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Ammoniakonderzoek

De wetenschappelijke onderbouwing van het ammoniakbeleid ligt al enkele jaren onder vuur in de Tweede Kamer, met name SGP, VVD en CDA zijn kritisch. De oorsprong van de kritische houding stamt uit begin jaren 90 en werd indertijd veroorzaakt door principiële bezwaren van een groep boeren (kringloopboeren, Vereniging voor Behoud van Boer en Milieu (VBBM)) tegen het emissiearm aanwenden van mest. Ondanks vele metingen bleken de alternatieve oplossingen om de ammoniakemissie bij het aanwenden mest van deze groep echter niet effectief.

Later (rond 2010) is de kritische houding overgenomen door journaliste [REDACTED] (V-focus) en [REDACTED] (Mesdagfonds). De groep van critici beschikken over een effectieve lobby richting de Tweede Kamer. De onderbouwing van het ammoniakbeleid is daarom een regelmatig terugkerend onderwerp in Kamervragen. Hieronder zijn een aantal aanleidingen voor de Kamervragen nader uitgewerkt.

Onderzoeksrapporten van kritische wetenschappers

- V-focus, een vakblad voor de veehouderij, voert al enige tijd een campagne tegen de wetenschappelijke onderbouwing van het ammoniakbeleid;
- Regelmatig plaatst het blad zeer kritische artikelen, waarin de wetenschappelijke onderbouwing wordt aangevallen. Deze artikelen zijn wetenschappelijk echter matig onderbouwd;
- In het voorjaar 2015 is er een groter onderzoek gestart op basis van crowd funding naar de wetenschappelijke onderbouwing van het ammoniakbeleid. Dit heeft tot nu toe twee rapporten opgeleverd:
  - Ammoniak in Nederland
  - Ammoniak in Nederland, de impact van een foutief geplaatst meetstation op het Nederlandse ammoniakbeleid

Rapport Ammoniak in Nederland

- Dit rapport is op 20 januari 2017 gepresenteerd.
- De belangrijkste conclusies uit het rapport zijn dat:
  - de gemeten emissies bij mestaanwending een grote onzekerheden bevatten, waardoor statistisch niet gezegd zou kunnen worden dat emissiearme mestaanwending effectief is
  - de gemeten ammoniakconcentratie wordt ten onrechte in gemiddelde uitgedrukt in plaats van in mediaan, waardoor de concentratie wordt overschat.
 Hieruit wordt door de kritische onderzoekers en V-focus vervolgens de gevolgtrekking gemaakt dat de ammoniakemissie de afgelopen 25 jaar niet is afgenomen en dat ook de ammoniakconcentratie in die periode niet lager is geworden.
- Staatssecretaris van Dam heeft de Kamer gemeld verrast te zijn door de resultaten van het onderzoek van de kritische wetenschappers en de conclusies van het rapport niet te kunnen onderschrijven. Hij verwijst daarvoor naar de twee internationale reviews die de staatssecretaris heeft uit laten voeren. In zijn reactie juicht hij wetenschappelijke discussie overigens wel toe.

Rapport Ammoniak in Nederland, de impact van een foutief geplaatst meetstation op het Nederlandse ammoniakbeleid

- artikel toont aan dat meetpunt Vredepeel te dicht bij pluimveestal ligt volgens eigen richtlijn van RIVM. Dit is een terecht punt.
- men trekt hier echter de conclusie uit dat de autoriteit hiermee bewust het aandeel van landbouw in de totale ammoniakemissie heeft willen opkrikken
- deze conclusie mag echter niet worden getrokken. De emissie wordt niet bepaald uit het meetnet, waarvan Vredepeel 1 meetpunt is.
- de emissie wordt modelmatig bepaald door alle bronnen te vermenigvuldigen met emissiefactor. Deze emissiefactoren zijn wetenschappelijk vastgesteld

- het meetnet wordt gebruikt om te monitoren of het ammoniakbeleid effect heeft. Het RIVM is zich bewust van het feit dat meetpunt Vredepeel verkeerd ligt. RIVM houdt daar in de interpretatie van de gegevens rekening mee.
- Op verzoek van de vaste commissie LNV stuurt u in augustus nog een reactie naar de Kamer

Verloren gewaande data Wageningen Universiteit

- Tijdens hun onderzoek hebben de kritische wetenschappers in 2015 bij Wageningen Research emissiedata opgevraagd over de experimenten eind jaren 80/begin jaren 90;
- Van deze periode heeft WR alleen nog opgewerkte data meetdata. WR heeft deze data aangeboden, maar de critici wilden echter alleen de ruwe data hebben.
- Volgens de critici hield WR de ruwe meetdata echter bewust achter. Deze stelling hebben zij breed in de media verspreid. Dit leidde tot Kamervragen
- Deze kwestie is recent opnieuw naar boven gekomen tijdens de verkenning voor een dialoog over de wetenschappelijke onderbouwing van het ammoniakbeleid. Tijdens een bijeenkomst wekte een medewerker van WR de indruk dat de ruwe data er wel degelijk waren. Volgens WR bleek dit op een misverstand te berusten. Dit heeft de minister van LNV ook aan de Kamer gemeld.
- Na de Kamerbrief van de minister hebben de critici alsnog de opgewerkte data van WR geaccepteerd, waarbij ze aangaven dat WR er een woordenspelletje van heeft gemaakt met ruwe data en opgewerkte data
- In reactie op de brief aan de Tweede Kamer hebben de critici een brief aan de minister gestuurd, waarin ze aangeeft dat de brief van de minister aan de kamer een verkeerde weergave van waarheid is. Volgens hen is er geen sprake van een misverstand en wordt er gegoocheld met termen als ruwe data en opgewerkte data. De brief is nog niet beantwoord.
- In deze discussie wordt onder de term ruwe data verstaan de data die verzameld zijn om een emissie te kunnen berekenen. Het gaat hierbij om ammoniumgehalte in vangbuisjes en windsnelheden. Opgewerkte data zijn de emissies die op basis van de ruwe data zijn berekend. De route van ruwe data tot opgewerkte data kent een aantal tussenstappen, waardoor het niet eenduidig is wanneer er sprake is van ruwe data en wanneer van opgewerkte data.

Internationale reviews

- Op basis van kritische vragen van de Kamer over de wetenschappelijke onderbouwing van het ammoniakbeleid heeft LNV tweemaal opdracht gegeven voor een internationale review. De resultaten van de eerste review zijn op 31 mei 2013 aan de Tweede Kamer verstuurd, de resultaten van de tweede review op 8 september 2015. Een beschrijving van beide reviews vindt u hieronder.
- In 2013 is een internationale review uitgevoerd naar de onderbouwing van de ammoniakemissiefactor na aanwenden van dierlijke mest en de verspreiding van ammoniak. De conclusie van de review was dat de wetenschappelijke onderbouwing van het Nederlands beleid goed is. Toch nam dit de kritische houding van de Kamer niet weg;
- De staatssecretaris heeft daarom de Tweede Kamer toegezegd opnieuw een internationale review uit te laten voeren, nu naar de gehele kennisketen. De review is uitgevoerd in de vorm van een visitatiecommissie. Net als de eerste review is de review geleid door professor Mark Sutton. Hij is op het gebied van ammoniak dé autoriteit in de internationale wetenschappelijke wereld;
- De commissie concludeert dat de methoden die Nederland hanteert voor de berekening van de emissie van ammoniak, het meten van de ammoniakconcentraties in de lucht en de modellering van de verspreiding en depositie wetenschappelijk op orde zijn. De commissie is van oordeel dat het kennisinstrumentarium dat Nederland inzet in de hele kennisketen wetenschappelijk goed is onderbouwd.
- De belangrijkste aanbevelingen waren:
  1. Een onzekerheidsanalyse uit te voeren op de trend in emissieberekeningen. De totale emissiereductie ten opzichte van 1990 bedraagt volgens de commissie eerder 40-60% dan een reductie van 64-70% zoals Nederland nu rapporteert;
  2. Het Landelijk Meetnet Luchtverontreiniging weer terug te brengen tot 8 meetpunten in plaats van 6 meetpunten;
  3. Het verspreidingsmodel te verbeteren door te kijken naar de effecten op: de chemische reacties van ammoniak met zwavel- en stikstofdioxide, de variatie in weersomstandigheden en klimaatverandering.

Onderzoeksactieplan ammoniak

- Naar aanleiding van de tweede review zijn de volgende acties opgepakt voor de verbetering van de emissieberekeningen:
- Het emissiemodel aanpassen op recent vergaarde kennis over
  - de temperatuureffecten op de ammoniakemissie na mestaanwending op grasland;
  - emissiefactoren van verschillende soorten ureumhoudende meststoffen;
  - de mate waarin stalsystemen en aanwendingstechnieken in de praktijk worden toegepast;
- een wetenschappelijk artikel over de Nederlandse berekeningswijze van de ammoniakemissie uit gewasresten om internationaal draagvlak voor onze emissiefactor te krijgen;
- een deskstudie uit te voeren naar de berekening van het TAN-gehalte in de mest. Het TAN-gehalte in de mest is de essentiële parameter, waarmee het emissiemodel voermaatregelen in de berekening mee kan nemen;
- metingen te doen naar de ammoniakemissie bij beweiding

- Voor de verbetering van het meetnet zijn de volgende acties opgepakt:
  - een bureaustudie uit te voeren naar de kwaliteit van de meetbuisjes die in het MAN-meetnet worden gebruikt;
  - per meetpunt RIVM samen met DLO periodiek een uitgebreide analyse te laten opstellen. In 2016 starten met 1 meetpunt als pilot;

- De resultaten van dit onderzoeksplan zijn gebruikt om een verklaring te vinden voor het uiteenlopen van de trend in gemeten ammoniakconcentratie in de lucht en de berekende ammoniakemissie;

- De rapportage over een verklaring voor het uiteenlopen van de trends zal in de Tweede helft van het jaar aan de Tweede Kamer worden verstuurd.

Dialogo over wetenschappelijke onderbouwing ammoniakbeleid

- In de brief van 27 oktober 2016 over de stand van zaken van het ammoniakbeleid is ook een dialoog tussen wetenschap en praktijk over de wetenschappelijke onderbouwing van het ammoniakbeleid aangekondigd;
- Hiervoor heeft het Rathenau instituut in de eerste helft van 2017 een groot aantal interviews met betrokkenen gehouden om te onderzoeken of een dialoog mogelijk is.
- Het Rathenau Instituut heeft hierover in oktober 2017 een rapport opgeleverd. Dit rapport is op 16 november 2017 aan de Tweede Kamer aangeboden.
- Conclusie van het Rathenau Instituut was dat het hier gaat om een "wicked problem", waarin discussie over feiten en waarden en belangen door elkaar lopen. Het Rathenau Instituut adviseert de minister om wel een dialoog te beginnen, maar deze te starten met een startbijeenkomst. In deze startbijeenkomst dienen alle partijen commitment uit te spreken voor de dialoog en worden afspraken gemaakt over vorm en inhoud van de dialoog.
- In de periode april – juni 2018 heeft het Rathenau Instituut drie startbijeenkomsten georganiseerd. De groep van critici gaven aanvankelijk aan niet deze startbijeenkomsten deel te willen nemen. Aan de eerste bijeenkomst hebben ze ook niet deelgenomen. Uiteindelijk waren ze wel bereid in gesprek te gaan, onder de voorwaarde dat het een puur wetenschappelijke discussie zou betreffen. Deze bijeenkomst heeft in een open sfeer plaats gevonden, echter tijdens bijeenkomst ontstond wederom discussie over de verloren data van WR. De critici hebben hun deelname voor de derde bijeenkomst hierop weer ingetrokken;
- Na de zomer zal het Rathenau Instituut haar advies aan LNV afronden. Op basis van een eerste concept lijken de conclusies en aanbevelingen als volgt te luiden:
  - Critici trekken te sterke conclusies, bijten zich vast in hun kritiek en lijken weinig geneigd tot werkelijke toenadering
  - WUR en RIVM lijken in ieder geval deels bereid om naar kritiek te luisteren, bijvoorbeeld als het gaat om beter communiceren van wetenschappelijke onzekerheden. Maar ze

onderkennen het belang van heldere communicatie naar een niet-ingewijd publiek onvoldoende, zeker gezien de complexe materie en de grote belangen die ermee gemoeid zijn.

- LNV moet meer in gesprek met de sector, om samen te bekijken hoe beleidsdoelen in de praktijk kunnen worden verwezenlijkt
- Opnieuw kijken naar beleidsmaatregelen
-
- De slotconclusie luidt:
  - LNV moet meer met de sector in overleg over realisering van ammoniakdoelen, en daarmee vertrouwensbasis creëren met de sector.
  - Wetenschappelijk onderzoek moet zich richten op knelpunten in die uitvoering. Stakeholders betrekken bij onderzoeksagenda.

Vragen van de Nationale Ombudsman

- De Vereniging voor Behoud van Boer en Milieu (VBBM) heeft een in maart 2014 een klacht ingediend bij de Nationale Ombudsman over de wetenschappelijke onderbouwing van het ammoniakbeleid. De kritiek van de VBBM richt zich op de effectiviteit van emissiearme mestaanwending en de modelmatige aanpak van het onderzoek. De VBBM voelt zich niet serieus genomen door de wetenschappelijke incrowd;
- De Nationale Ombudsman heeft hierover vragen gesteld aan het ministerie van EZ. Hierover zijn persberichten uitgebracht door VBBM en de Nationale Ombudsman;
- Rond 25 juni 2015 heeft het ministerie de vragen van de Nationale Ombudsman beantwoord;
- In het antwoord geeft het ministerie aan dat ze de klacht ongegrond acht, omdat de wetenschappelijke onderbouwing van het ammoniakbeleid meermalen onafhankelijk is getoetst en de kritische geluiden van de VBBM daarin zijn meegenomen.
- De Ombudsman heeft in zijn onderzoek de klacht van VBBM in juli 2016 ongegrond verklaard. De ombudsman geeft aan dat EZ transparant heeft gecommuniceerd. Wel geeft de ombudsman EZ het advies om het gesprek tussen wetenschap en praktijk te blijven faciliteren.

HarvestaGG B.V.

Fazantendreef 17
8251 JR Dronten

Directie Agrokennis
Kennismanagement Agro

Prins Clauslaan 8
2595 AJ Den Haag

Datum: 14 mei 2012

Tevens verzonden aan [redacted]

Betreft: Klacht Procedure Innovatiecontract AgroFood

Geachte [redacted]

Op 19 april ontvingen wij van u bericht dat ons initiatief "Energy farm Swifterbant"; door u opgenomen als "Energie Swifterband" (uw referentie 270650), niet in 2012 al een beroep kan doen op wetenschappelijke ondersteuning door DLO/TNO. Geheel onverwacht was deze afwijzing niet gezien de nog al afhoudende reactie die wij op en na ons eerste contact in november 2011 kregen. Wel waren wij zeer onaangenaam verrast over de motivatie die ten grondslag ligt aan deze afwijzing. De kennisvragen in ons initiatief waren nog onvoldoende uitgewerkt! Was ons de kans geboden, dan zouden wij u gedetailleerd hebben kunnen aangeven wat de kennisvragen precies inhielden, echter dat paste niet in "de alinea" die wij op de valreep nog aan mochten leveren.

Op 22 november 2011 werden wij tijdens een gesprek met o.a. [redacted] op het Productschap Tuinbouw gewezen op de mogelijkheid ons initiatief (een Green Deal project) onderdeel te laten uitmaken van de Topsector AgroFood agenda. De deadline voor indiening van projecten zou, volgens informatie die toen verstrekt werd, eind november liggen. Die zelfde middag is door [redacted] lid van het ontwikkelteam Energy farm Swifterbant/ HarvestaGG, contact gezocht met [redacted] coördinator voor de Topagenda. Omdat zij niet bereikbaar was, is een voicemail ingesproken. Tevens is diezelfde dag een e-mail gestuurd waarin ons initiatief kort is beschreven en door ons om contact verzocht werd. Op 24 november ontvingen wij een e-mail van [redacted]; waarin zij aankondigde de volgende dag contact te zullen opnemen om de onderzoeksvragen en de stand van zaken te bespreken, maar en passant ook aangaf dat er nauwelijks meer subsidiegelden waren en de gaten werden opgevuld met kennispelden van Wageningen UR etc. Het aangekondigde telefoontje kwam pas op 19 december. Wij werden verzocht om vóór 22 december in één alinea (geheel vormvrij) aan te geven om welk initiatief en kennisvraag het ging. **Meer was niet nodig!** Opnieuw werd benadrukt dat het niet om nieuw geld ging dat ter beschikking stond, maar om bestaande budgetten waarin geschoven zou moeten worden en waarbij het risico bestond dat bestaande projecten in de knel zouden komen.

Op 17 februari ontvingen wij per e-mail informatie over de stand van zaken m.b.t. het innovatiecontract en een bijlage waarin een ranking was opgenomen van de initiatieven.

De ranking van ons project suggereerde dat het niet om een concreet initiatief zou gaan. Daarop hebben wij op 18 februari een e-mail gestuurd waarin we nog eens de stand van zaken weergaven en verwezen naar onze website (www.HarvestaGG.nl) waarop veel aanvullende informatie te vinden is over het project dat inmiddels is uitgegroeid tot een Green Goods Farm en door meerdere grote partijen wordt gesteund. Op 13 maart werd ons gemeld dat ons project opgewaardeerd zou worden tot een concreet initiatief onder het thema Verwaarding van grondstoffen, zijstromen en mest. Opnieuw werd aangegeven dat er eigenlijk geen geld was voor nieuwe initiatieven. Op 19 april volgde de afwijzing met de gewraakte motivatie.

Indachtig bovenstaande is het dus onbegrijpelijk dat ons verzoek om ondersteuning wordt afgewezen vanwege "het ontbreken van voldoende uitwerking van de kennisvraag". Op geen enkel moment hebben wij het verzoek gekregen die uitwerking te verschaffen. In tegendeel, we kregen één dag de tijd om een alinea aan te reiken over ons project. Dat moest de volgende dag aan de heer Verhagen worden gepresenteerd. Dat zou voldoende zijn. Over de procedure bestond verder ook weinig tot geen duidelijkheid. Het enige wat erg duidelijk was, was het feit dat er geen nieuw geld was. Vanaf het eerste contact hebben wij het gevoel gekregen dat we eerder lastig waren dan initiatiefrijk. Desondanks waren we zeer bereid desgevraagd per omgaande een puntige beschrijving van ons project en de kennisvraag in te dienen. Waar heeft dat nu voor gediend? De handelwijze geeft het beeld dat we niet serieus genomen zijn. In uw afwijzing verwijst u naar een voor 2013 in te richten platform dat regionale initiatieven moet begeleiden. Een nieuw signaal dat u zich niet heeft verdiept in ons project dat veel verder gaat dan een regionaal initiatief.

In de brief van 19 april wordt niet verwezen naar een beroeps- of klachtenprocedure. Wij gaan er vanuit dat u deze klacht desondanks als een formele klacht wordt behandeld.

U kunt mij telefonisch bereiken op het telefoonnummer 06- [redacted]

Met vriendelijke groet,

[redacted]
HarvestaGG B.V.

> Retouradres Postbus 20401 2500 EK Den Haag

Energy Swifterband

Fazantendreef 17
 8251 JR DRONTEN

Directie Agrokennis
 Kennismanagement Agro

Prins Clauslaan 8
 2595 AJ Den Haag
 Postbus 20401
 2500 EK Den Haag
 www.rijksoverheid.nl/eleni

Contactpersoon

Sr. Beleidsmedewerker

T 070
 @mineleni.nl

Onze referentie
 270650

Kopie aan

Datum 19 april 2012
 Betreft Samenwerking Energie Swifterband

Geachte

U heeft het initiatief voor publiek private samenwerking "Energie Swifterband" ingediend bij de topsector AgroFood. Naast uw initiatief zijn er nog ongeveer 80 andere initiatieven binnen gekomen. Het topteam AgroFood heeft geprobeerd zoveel mogelijk initiatieven al in 2012 onder te brengen in het innovatiecontract.

Op 2 april jl. is het Innovatiecontract (IC) AgroFood getekend door overheid, kennisinstellingen en vertegenwoordigers van de agro en foodindustrie. Het ministerie van EL&I heeft hiermee voor de topsector AgroFood onderzoekscapaciteit voor toegepast onderzoek beschikbaar gesteld ter grootte van 34 miljoen euro bij DLO en 11 miljoen bij TNO. Vooruitlopend hierop heeft het topteam de afgelopen maanden een proces georganiseerd om al in 2012, naar vermogen van alle partijen, de programma's bij deze instellingen nog meer te laten aansluiten op de thema's van het IC. Hierbij heeft ze ook nieuwe Publiek Private Samenwerking initiatieven zoals die van u in beschouwing genomen.

Op verzoek van het topteam is het initiatief "Energie Swifterband" beoordeeld door de Innovatie Support Office met ondersteuning van thematische beoordelingscommissies. Dit heeft geresulteerd in een besluit van het topteam over de initiatieven die in het lopende werkplan 2012 bij DLO en TNO kunnen worden meegenomen.

Op basis van het besluit van het topteam kan ik u mededelen dat uw initiatief niet in 2012 al een beroep kan doen op wetenschappelijke ondersteuning door DLO /TNO. Uw initiatief is niet in aanmerking gekomen omdat de kennisvragen in uw initiatief nog onvoldoende waren uitgewerkt. Voor de programmering van 2013 is het ISO voornemens een regionaal platform in te stellen. Bij de uitwerking van uw initiatief raad ik u aan uw kennisvragen in het regionaal platform af te stemmen met andere regionale initiatieven op dit kennisgebied.

Het topteam heeft een projectteam in het leven geroepen dat voorlopig het ISO (Innovation Support Office) zal heten. Het ISO richt zich de komende tijd onder andere op de programmering 2013. Over de voortgang hiervan en mogelijkheden om met initiatieven hierbij aan te sluiten wordt u geïnformeerd via de nieuwsbrief van de Topsector AgroFood. Uw adres is opgenomen in de adreslijst van de nieuwsbrief.

Directie Agrokennis
Kennismangement Agro

Datum
19 april 2012

Onze referentie
270650

Met vriendelijke groet,

Regievoerder Toegepast onderzoek thema AgroFood

Bijlage 2. Nadere informatie over Innovatienetwerk.

Innovatienetwerk

Beschrijving van de missie / taak en werkgebieden

Innovatienetwerk heeft het initiëren van ingrijpende vernieuwingen tot taak. Daartoe ontwikkelt het grensverleggende innovaties en brengt deze projecten in de praktijk. De thema's worden gekozen binnen de domeinen agribusiness, natuur/landschap/ruimte en voedsel/groen/gezondheid. Men zoekt naar innovaties die doorbraken in denken en handelen kunnen realiseren. Gericht op het oplossen van hardnekkige vraagstukken en/of het creëren van geheel nieuwe kansen. Het gaat om concepten die bestaande vanzelfsprekendheden ter discussie stellen. Grensverleggende innovaties zijn naar hun aard risicovol en pre concurrentieel van karakter. Het bedrijfsleven is betrokken bij de uitwerking van de concepten.

Positionering van innovatienetwerk in het innovatielandschap

De aanpak van Innovatienetwerk voorkomt dat innovaties tot stilstand komen na de ontwikkeling van nieuwe kennis. Ook kan de aanpak een tegenwicht opleveren tegen het langdurig blijven ontwikkelen van nieuwe kennis die niet wordt toegepast of die het hardnekkige onderliggende probleem steeds niet oplost. Het vormt daarmee een instrument met een heel andere werkingssfeer dan bijvoorbeeld de subsidie-instrumenten en kennis-en innovatieprogramma's die de overheid ook hanteert. Het betreft onderdeel van het procesinstrumentarium (naast kenniskamers en convenanten etc). Ook is er een duidelijk onderscheid met de werking van de reguliere kennisinfrastructuur. Onderdeel van het werk van Innovatienetwerk is kennisvalorisatie, maar dan langs onconventionele wegen. Dit mede vanuit de opvatting dat kennis niet alleen ligt bij kennisinstututen, maar zich bevindt in alle hoeken en gaten van de netwerksamenleving. InnovatieNetwerk verstaat de kunst die kennis te mobiliseren.

Organisatie

Het Innovatienetwerk heeft een onafhankelijke positie met een eigen bestuur. Innovatienetwerk bestaat nu 10 jaar. Het huidige bestuur bestaat uit een voorzitter en twaalf leden. Zij zijn benoemd op persoonlijke titel en niet als vertegenwoordiger van de organisatie, het bedrijf of de instelling waaraan ze verbonden zijn. Ze komen uit de vierhoek overheid, bedrijfsleven, kennisinstellingen en NGO's . De huidige voorzitter is [REDACTED], voormalig Commissaris van de Koningin in de provincie Limburg en voormalig voorzitter van de Wetenschappelijke Raad voor Regeringsbeleid. De directeur van Innovatienetwerk is [REDACTED] en zijn medewerkers van het bureau zijn ambtenaren van EL&I. Innovatienetwerk is tot nu toe in Utrecht gehuisvest.

De huidige bestuursleden zijn:

Voorzitter:

[redacted]: o.a. vrm. CdK Limburg en voorzitter WRR

Overheid:

[redacted] o.a. vrm Minister en Eurocommissaris

[redacted], Lid als SG-LNV

[redacted] CdK Overijssel

[redacted] Lid Raad van State, vrm. Minister en burgemeester Den Haag

Bedrijfsleven:

[redacted], vrm. CEO Wessanen

[redacted], Melkveehouder, voorzitter melkveehouderij LTO

[redacted], vrm. Unilever en Dg-VWS

[redacted], div. bestuurlijke functies in de tuinbouw/handel; o.a. vrm. CEO Cebeco

Maatschappelijke organisaties:

[redacted], vrm. Voorzitter Biologica

[redacted] Directeur natuurmonumenten

Kennisinstellingen:

[redacted], Hoogleraar Ethiek, EUR

[redacted], Voorzitter WUR.

Toelichting bij antwoord brief van stas Bleker (207257) aan de [REDACTED] (Voorzitter van Kiemkracht)

- De [REDACTED] uit zijn zorgen over het voortbestaan van Innovatienetwerk. Hij geeft namens het bedrijfsleven (kiemkracht, SIGN, Courage, LTO, NZO, Friesland Campina, Flora Holland, Rijnplant, Cosun, Agrifirm, CZAV en Nedato een dringend beroep op u om Innovatienetwerk in stand te houden.
- De [REDACTED] gaat in zijn brief met name in op de betekenis van de PPS allianties tussen innovatienetwerk met de sectoren akkerbouw (kiemkracht), melkveehouderij (Courage) en glastuinbouw (SIGN). Deze sectoren worden gekenmerkt door vele MKB bedrijven zonder R&D afdeling. Innovatienetwerk is van belang voor deze sectoren doordat ze zich richt op het ontwikkelen van nieuwe perspectieven, buiten de gevestigde structuren om.
- De [REDACTED] heeft zijn brief gestuurd omdat hem ter ore is gekomen dat er nog geen nieuw bestuur is aangetreden ondanks dat Innovatienetwerk een nieuwe 5 jarige periode is ingegaan. Dit op basis van een besluit dat van Minister Verburg in de zomer 2010 heeft genomen.
- Minister Verhagen heeft op 24 november 2010 een brief gestuurd waarin hij aangaf dat hij het oude bestuur met een half jaar verlengd (1 jan tot 1 juli 2011) en er naar zou streven om een nieuw bestuur in werking te laten treden per 1 juli 2011.
- Het integratieproces tussen oud LNV en oud EZ heeft echter voor vertraging gezorgd zodat dit proces niet op tijd is afgerond. Inmiddels is echter duidelijk geworden dat Innovatienetwerk binnen de nieuwe topstructuur van EL&I valt onder DG agro en dat u de verantwoordelijke bewindspersoon zal zijn.
- In een separate brief die gericht is aan de [REDACTED] (206573) aanvaardt u met dank het vriendelijke aanbod van het oude bestuur om nógmaals voor een half jaar de bestuurlijke verantwoordelijkheid te willen dragen tot en met 31-12-2011. Tevens geeft u aan dat u er zorg voordraagt dat het nieuwe bestuur uiterlijk 1 januari 2012 benoemd zal zijn.
- In uw antwoord aan de [REDACTED] geeft u aan dat Innovatienetwerk inderdaad blijft voortbestaan tot en met 31 december 2015.

Beschrijving van Innovatienetwerk:

Innovatienetwerk

Beschrijving van de missie / taak en werkgebieden

Innovatienetwerk heeft het initiëren van ingrijpende vernieuwingen tot taak. Daartoe ontwikkelt het grensverleggende innovaties en brengt deze projecten in de praktijk. De thema's worden gekozen binnen de domeinen agribusiness, natuur/landschap/ruimte en voedsel/groen/gezondheid. Men zoekt naar innovaties die doorbraken in denken en handelen kunnen realiseren. Gericht op het oplossen van hardnekkige vraagstukken en/of het creëren van geheel nieuwe kansen. Het gaat om concepten die bestaande vanzelfsprekendheden ter discussie stellen. Grensverleggende innovaties zijn naar hun aard risicovol en pre concurrentieel van karakter. Het bedrijfsleven is betrokken bij de uitwerking van de concepten.

Positionering van innovatienetwerk in het innovatielandschap

De aanpak van Innovatienetwerk voorkomt dat innovaties tot stilstand komen na de ontwikkeling van nieuwe kennis. Ook kan de aanpak een tegenwicht opleveren tegen het langdurig blijven ontwikkelen van nieuwe kennis die niet wordt toegepast of die het hardnekkige onderliggende probleem steeds niet oplost. Het vormt daarmee een instrument met een heel andere werkingssfeer dan bijvoorbeeld de subsidie-instrumenten en kennis-en innovatieprogramma's die de overheid ook hanteert. Het betreft onderdeel van het procesinstrumentarium (naast kenniskamers en convenanten etc). Ook is er een duidelijk onderscheid met de werking van de reguliere kennisinfrastructuur. Onderdeel van het werk van Innovatienetwerk is kennisvalorisatie, maar dan langs onconventionele wegen. Dit mede vanuit de opvatting dat kennis niet alleen ligt bij kennisinstututen, maar zich bevindt in alle hoeken en gaten van de netwerksamenleving. InnovatieNetwerk verstaat de kunst die kennis te mobiliseren.

**Toelichting bij brief (2011/158) aan Voorzitter van Bestuur van Innovatienetwerk
(Edoc: 206919)**

- Met ingang van 1 januari 2011 is Innovatienetwerk een nieuwe 5 jarige periode ingegaan. Dit op basis van een besluit dat van Minister Verburg in de zomer 2010 heeft genomen. Voor deze nieuwe periode moet er ook een nieuw bestuur aantreden.
- Minister Verhagen heeft op 24 november 2010 een brief gestuurd waarin hij aangaf dat hij het oude bestuur met een half jaar verlengd (1 jan tot 1 juli 2011) en er naar zou streven om een nieuw bestuur in werking te laten treden per 1 juli 2011.
- Het integratieproces tussen oud LNV en oud EZ heeft echter voor vertraging gezorgd zodat dit proces niet op tijd is afgerond. Inmiddels is echter duidelijk geworden dat Innovatienetwerk binnen de nieuwe topstructuur van EL&I valt onder DG agro en dat u de verantwoordelijke bewindspersoon zal zijn.
- Met deze brief aanvaardt u met dank het vriendelijke aanbod van het oude bestuur om nógmaals voor een half jaar de bestuurlijke verantwoordelijkheid te willen dragen tot en met 31-12-2011. Tevens geeft u aan dat u er zorg voordraagt dat het nieuwe bestuur uiterlijk 1 januari 2012 benoemd zal zijn.
- [REDACTED] zal met u van gedachten wisselen over de samenstelling van het nieuwe bestuur. Er is hiervoor een lijst met potentiële nieuwe bestuursleden gereed.
- Binnenkort voert u met het bestuur van Innovatienetwerk het jaarlijkse gesprek over het werkprogramma 2011. In dit gesprek kunt u ingaan op de projecten van Innovatienetwerk die politiek en communicatief kansen voor u bieden.

Beschrijving van Innovatienetwerk:

Innovatienetwerk

Beschrijving van de missie / taak en werkgebieden

Innovatienetwerk heeft het initiëren van ingrijpende vernieuwingen tot taak. Daartoe ontwikkelt het grensverleggende innovaties en brengt deze projecten in de praktijk. De thema's worden gekozen binnen de domeinen agribusiness, natuur/landschap/ruimte en voedsel/groen/gezondheid. Men zoekt naar innovaties die doorbraken in denken en handelen kunnen realiseren. Gericht op het oplossen van hardnekkige vraagstukken en/of het creëren van geheel nieuwe kansen. Het gaat om concepten die bestaande vanzelfsprekendheden ter discussie stellen. Grensverleggende innovaties zijn naar hun aard risicovol en pre concurrentieel van karakter. Het bedrijfsleven is betrokken bij de uitwerking van de concepten.

Positionering van innovatienetwerk in het innovatielandschap

De aanpak van Innovatienetwerk voorkomt dat innovaties tot stilstand komen na de ontwikkeling van nieuwe kennis. Ook kan de aanpak een tegenwicht opleveren tegen het langdurig blijven ontwikkelen van nieuwe kennis die niet wordt toegepast of die het hardnekkige onderliggende probleem steeds niet oplost. Het vormt daarmee een instrument met een heel andere werkings sfeer dan bijvoorbeeld de subsidie-instrumenten en kennis- en innovatieprogramma's die de overheid ook hanteert. Het betreft onderdeel van het procesinstrumentarium (naast kenniskamers en convenanten etc). Ook is er een duidelijk onderscheid met de werking van de reguliere kennisinfrastructuur. Onderdeel van het werk van Innovatienetwerk is kennisvalorisatie, maar dan langs onconventionele wegen. Dit mede vanuit de opvatting dat kennis niet alleen ligt bij kennisinstituten, maar zich bevindt in alle hoeken en gaten van de netwerksamenleving. InnovatieNetwerk verstaat de kunst die kennis te mobiliseren.

Van: [redacted]
Verzonden: dinsdag 27 september 2011 11:30
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: RE: [redacted]

Dag [redacted]

Hierbij de deals. Alleen bij deal 15 en 58 zijn er financiële gevolgen. Ik neem aan dat de standaard formuleringen niet tot commotie zullen leiden. Inhoudelijk verandert er immers niets. Ik zou dat ook zo uitdragen.

Groet,

[redacted]

29 oktober 2011 Agropapier
 12 Deal met Essent
 39 Deal met V.o.f. (Energy Farm Swifterbant)
 42 Deal met Zeaholding
 54 Deal met Rotterdam Climate Initiative
 15 Deal met Westland/Tuinbouw over inrichting biobased park

Van: [redacted] @minlnv.nl
Verzonden: dinsdag 27 september 2011 11:12
Aan: [redacted]
Onderwerp: [redacted]

Dag [redacted]

Het gaat om (oude nummers):

- 2. Deal met Agropapier/ chemie- platform samen met VNCI
- 12. Deal met Essent (samen met Van Gansewinkel, WUR, Den Ouden en Cotrol Union)
- 39. Deal met [redacted] V.o.f. (Energy Farm Swifterbant)
- 42. Deal met Zeaholding
- 54. Deal met Rotterdam Climate Initiative

Ik mis in de lijst de deal met westland/tuinbouw over inrichting biobased park. Staat die wel in de nieuwe lijst?

Alvast dank voor het mailen van de laatste teksten. Ik leg ze dan nog een keer voor aan de partijen voor allerlaatste check.

Met vriendelijke groet,

[redacted]
0703

Biobased Economy

Van: [redacted] @flevomanege.nl>
Verzonden: woensdag 29 juni 2011 23:28
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: Re: Duurzaamheidsinitiatieven Green Deal?
Bijlagen: Energy Farm Swifterbant 2.1.pdf

Geachte [redacted]
 Hedenavond ontving ik van [redacted] uw mail met het verzoek om projecten aan te melden voor de Green Deal.

Ondergetekende is de laatste twee jaar bezig met het opzetten van een biogasproductie ten behoeve van transport/mobiliteit.

Het gaat om doormiddel van zogenaamde droge vergistingstechnologie gewassen en gewasresten die anders worden ondergeploegd eerst te gebruiken als feedstock voor de vergister en dan later het compost wel weer over het land uit te rijden als organischestof/bodemverbeteraar.

Als feedstock zal worden gebruikt groenbemesters als Japanse haver en bladrammanas maar ook nateelt gras, natuurgras en specifiek geteelde grassen en gewassen.

Doormiddel van het opzetten van een Energy Farm kunnen gewassen die anders worden ondergeploegd eerst een bijdrage leveren in de gasproductie en in een cashstream voor de telers iets wat anders voor de telers nul geldelijke opbrengst heeft kan nu tussen de 300 euro tot bij reguliere teelt wel tot 1200 euro saldo per ha opleveren.

Het gaat dus om het op grote schaal opzetten van nieuw gebruik van deels bestaande en deels nieuwe gewassen.

De totale investering is geraamd op 15 miljoen euro.

Mogelijk dat via de Green Deal de SDE kan worden vastgelegd met het oog op een sluitende exploitatie en er risicodragend kapitaal kan worden ingebracht opdat financiering in de markt haalbaarder wordt. Zoals wellicht bekend zijn banken momenteel niet of nauwelijks bereid om in nieuwe ontwikkelingen te investeren behoudens luchtsteun welke natuurlijk weinig kosten en kent en risico vormt.

Tevens zou ondersteuning vanuit EL&I richting de regio/gemeente inzake het vergunningen traject wellicht wenselijk zijn.

Als partners in het traject zijn betrokken ondergetekende als ondernemer en er zijn momenteel gesprekken gaande met Electrabel om als strategische partner in te stappen.

Het gaat dus niet om onderzoeken of ontwikkeltrajecten maar om het concreet stapelen van stenen en staal in een nieuw soort bedrijf wat een kruising is tussen een agrarisch bedrijf en een energiebedrijf.

Geen 120 koeien op stal maar 12 vergisters in de schuur.

Verder lijkt het veel op een boerenbedrijf.

Opdat het goede van het boerenland in de brandstoftank beland.

Als bijlage heb ik toegevoegd een conceptpresentatie die binnenkort zal worden gehouden aan het college van B&W van de gemeente Dronten als aanloop naar de vergunning aanvraag. (let wel de presentatie is nog niet volledig er wordt momenteel gewerkt aan een visualisatie van het op te zetten bedrijf.

Gaarne wil ik het verzoek mondeling toelichten.

Mijn contact gegevens zijn;

0321-
06

In afwachting van uw reactie,

Met vriendelijke groet,

----- Original Message -----

From: [redacted]@ [redacted].eu>

To: [redacted]@wanadoo.nl>

Cc: [redacted]@agentschap.nl

Sent: Wednesday, June 29, 2011 10:27 PM

Subject: FW: Duurzaamheidsinitiatieven Green Deal?

Zie hieronder .. waar een date lijn is om tot morgen 2 pm iets onder de green deal te plaatsen ..

Kun jij op een of andere manier je project(en) daar aanmelden

Regards / Groeten

[redacted]
www.biobasedeconomy.nl

T +31

M +31

F +31

Industry, governments, knowledge institutes and civil society organisations all work together to ensure that energy supplies in 2050 are sustainable.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message. The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Original Message-----

From: [redacted]@kcpk.nl]

Sent: woensdag 29 juni 2011 21:41

To: [redacted]@avebe.com;

[redacted]
@agentschap.nl

Cc: [redacted]

Subject: FW: Duurzaamheidsinitiatieven Green Deal?

Importance: High

Beste APC-collega's,

In aanvulling op de toelichting van [redacted] op de Green Deal in het APC overleg van vanmiddag: zie onderstaande mail.

Of de genoemde deadline van morgenmiddag 14.00 uur hard is, is me niet duidelijk.

Ik heb in ieder geval inmiddels enkele van de betrokkenen bij het Nutriëntenplatform ingelicht.

Met vriendelijke groet,
[redacted]

From: [redacted]
Sent: Wednesday, June 29, 2011 10:05 AM
To: [redacted]

Subject: Duurzaamheidsinitiatieven Green Deal?

Beste collega's,

graag vraag ik jullie aandacht voor het volgende: Minister Verhagen heeft aangegeven op 1 september een Green Deal met 'ondernemend NL' te willen sluiten. De Green Deal, oorspronkelijk alleen gericht op energie, zal daarbij worden verbreed naar duurzaamheid in het algemeen. De Green Deal maakt het mogelijk (nieuwe) initiatieven op het gebied van duurzaamheid van de grond te krijgen doordat deze (niet-financieel) worden ondersteund. Denk hierbij aan een bijdrage aan het organiserend vermogen of het wegnemen van belemmerende regelgeving, etc. Terreinen waar tot nu toe nog geen initiatieven voor zijn geformuleerd zijn 'steden' en 'groene industrie'. Initiatief-ideeën op deze terreinen (en andere terreinen natuurlijk) zijn dus nog welkom!

Ken jij (nieuwe) duurzaamheidsinitiatieven die 'een zetje in de rug' nodig hebben? Zo ja, dan wil ik je vragen dit uiterlijk morgen voor 14.00 uur aan mij te laten weten (excuus voor het korte tijdbestek). Geef dan in ieder geval aan:

- wat het initiatief inhoudt (korte omschrijving van het initiatief)
- wat de deal inhoudt (welk knelpunt wordt weggenomen? of welke belemmerende regelgeving wordt aangepakt? etc.)
- dat het (min of meer) aan de vereisten zoals geformuleerd in bijgevoegd document voldoet (let op: deze eisen zijn specifiek voor het thema 'energie' en dus niet voor 'duurzaamheid' in het algemeen, maar geeft m.i. een goed beeld van welke type initiatieven onder de Green Deal geschaard kunnen worden).

Uit alle 'inzendingen' zullen de meest kansrijke initiatieven worden voorgelegd in het DG DO.

Alvast bedankt voor je hulp!

Met vriendelijke groet,
[redacted]

Officiële uitgave van het Koninkrijk der Nederlanden sinds 1814.

Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 22 augustus 2018, nr. WJZ/18194513, tot wijziging van de Regeling identificatie en registratie van dieren in verband met paarden in natuurgebieden

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Gelet op artikel 13, eerste lid, van Verordening (EU) 2015/262 van de Commissie van 17 februari 2015 tot vaststelling van voorschriften overeenkomstig de Richtlijnen 90/427/EEG en 2009/156/EG van de Raad met betrekking tot de methoden voor de identificatie van paardachtigen (verordening paardenpaspoort) (PbEU 2015, L59/1) en artikel 3 van het Besluit identificatie en registratie van dieren;

Besluit:

ARTIKEL I

Aan de tabel in bijlage IV bij de Regeling identificatie en registratie van dieren wordt de volgende rij toegevoegd:

Oostvaardersveld	Praamweg, Lelystad
------------------	--------------------

ARTIKEL II

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage, 22 augustus 2018

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten

(0)

TOELICHTING

In aanvulling op de wijziging van begin juli van bijlage IV van de Regeling identificatie en registratie van dieren (Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 30 juni 2018 nr. WJZ/18047389, tot wijziging van bijlage IV bij de Regeling identificatie en registratie van dieren in verband met paarden in natuurgebieden) wordt ter verduidelijking het gebied 'Oostvaardersveld', dat een onderdeel vormt van het natuurgebied de Oostvaardersplassen, als apart natuurterrein aangewezen onder deze regeling.

Door deze aanwijzing hoeven de paarden die in het Oostvaardersveld leven niet geïdentificeerd en geregistreerd te worden. Dit heeft geen gevolgen voor de regeldruk.

*De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C.J. Schouten*

Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 22 AUG 2018, nr. WJZ/18194513, tot wijziging van de Regeling identificatie en registratie van dieren in verband met paarden in natuurgebieden

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

Gelet op artikel 13, eerste lid, van Verordening (EU) 2015/262 van de Commissie van 17 februari 2015 tot vaststelling van voorschriften overeenkomstig de Richtlijnen 90/427/EEG en 2009/156/EG van de Raad met betrekking tot de methoden voor de identificatie van paardachtigen (verordening paardenpaspoort) (PbEU 2015, L59/1) en artikel 3 van het Besluit identificatie en registratie van dieren;

Besluit:

Artikel I

Aan de tabel in bijlage IV bij de Regeling identificatie en registratie van dieren wordt de volgende rij toegevoegd:

Oostvaardersveld	Praamweg, Lelystad
------------------	--------------------

Artikel II

Deze regeling treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt geplaatst.

Deze regeling zal met de toelichting in de Staatscourant worden geplaatst.

's-Gravenhage, 22 AUG 2018

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

TOELICHTING

In aanvulling op de wijziging van begin juli van bijlage IV van de Regeling identificatie en registratie van dieren (Regeling van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van 30 juni 2018 nr. WJZ/18047389, tot wijziging van bijlage IV bij de Regeling identificatie en registratie van dieren in verband met paarden in natuurgebieden) wordt ter verduidelijking het gebied 'Oostvaardersveld', dat een onderdeel vormt van het natuurgebied de Oostvaardersplassen, als apart natuurterrein aangewezen onder deze regeling.

Door deze aanwijzing hoeven de paarden die in het Oostvaardersveld leven niet geïdentificeerd en geregistreerd te worden. Dit heeft geen gevolgen voor de regeldruk.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,

TER ONDERTEKENING

Aan de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

Directoraat-generaal Agro en Natuur
Directie Dierlijke Agroketens en Dierenwelzijn

Auteur

T 070 [redacted]
[redacted]@minez.nl

Datum

21 augustus 2018

Kenmerk

DGAN-DAD / 18204478

Bijlage(n)

1

nota

Parafenroute

CJ WJZ

DG AN

SG

BBR-paraaf**Aanleiding**

Eind juli zijn er met een wijzigingsregeling een aantal natuurterreinen aangewezen waarop de verplichting tot identificatie en registratie van de daarin levende paarden niet van toepassing is. Ook het gebied van de Oostvaardersplassen is toen meegenomen.

Bij dat gebied hoort "het Oostvaardersveld". Bij de recente wijziging is er van uitgegaan dat dit gebied onderdeel uitmaakt van het aangewezen gebied Oostvaardersplassen. Staatsbosbeheer heeft naderhand te kennen gegeven dat het gebied het Oostvaardersveld als apart gebied moet worden gezien en heeft verzocht om het gebied apart aan te wijzen, om misverstanden te voorkomen. Om die reden treft u bijgevoegd de betreffende aanwijzingsregeling.

Advies

Indien u akkoord bent met de voorgestelde aanwijzing, kunt u bijgevoegde ministeriële regeling en toelichting ondertekenen.

Kernpunten

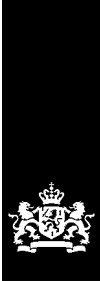
- In juni is aan u een regeling tot wijziging van de Regeling identificatie en registratie van dieren (hierna: Regeling I&R) voorgelegd. Die wijziging betrof het aanwijzen van een aantal natuurterreinen, waaronder de Oostvaardersplassen, waarop de verplichting tot identificatie en registratie niet van toepassing is op de paarden die in die aangewezen gebieden leven.
- Het natuurterrein het Oostvaardersveld maakt onderdeel uit van het natuurgebied de Oostvaardersplassen. Het Oostvaardersveld is niet verbonden met andere natuurterreinen die een onderdeel vormen van de Oostvaardersplassen. De paarden kunnen zich dus niet vrij bewegen van het ene natuurterrein naar het andere natuurterrein binnen de Oostvaardersplassen.

Ontvangen BBR

- Staatsbosbeheer heeft daarom aangegeven dat het natuurterrein Oostvaardersveld als apart terrein zou moeten worden aangewezen.
- Deze aanwijzing heeft, net als de recente aanwijzing van de Oostvaardersplassen, geen invloed op de conclusies die naar aanleiding van het advies van de Commissie Van Geel worden getrokken en andere bestaande rechten en verplichtingen ten aanzien van het natuurgebied de Oostvaardersplassen.

Toelichting

- De Europese verordening schrijft voor dat alle paarden die in een lidstaat worden gehouden geïdentificeerd dienen te worden door middel van een microchip die in de hals van het paard wordt aangebracht. Met een reader kan deze chip worden afgelezen en het nummer staat in een centrale database (bij RVO) waar ook de gegevens van het paard staan. Dat is de hoofdregel.
- Uitzonderingen op die verplichting zijn mogelijk voor bijvoorbeeld in het wild of half in het wild levende paarden in natuurterreinen.
- Een van de voorwaarden om gebruik te maken van die uitzonderingsmogelijkheid in de Europese verordening is dat het natuurterrein aangewezen moet worden. De aanwijzing gebeurt in Nederland door opname van het gebied in bijlage IV bij de Regeling I&R.
- Dit heeft tot doel om duidelijkheid te geven aan andere lidstaten en de Europese Commissie waar paarden in een lidstaat aanwezig zijn die geen chip hebben.
- Een van de gebieden die op basis van de vorige wijzigingsregeling (eind juni) is aangewezen is de Oostvaardersplassen. Daarover heeft u nadere informatie gevraagd.
- Er is ingegaan op het feit dat in de Oostvaardersplassen paarden leven die niet geïdentificeerd en geregistreerd zijn. Aangezien deze paarden in het wild leven, ligt het niet in de rede om deze paarden te chippen.
- Destijds bij het opstellen van bijlage IV van de Regeling I&R waren de paarden in de Oostvaardersplassen abusievelijk niet in beeld voor opname van de lijst. Voorgesteld werd om dit recht te zetten. Doordat in de aanwijzingsregeling van juni het natuurgebied de Oostvaardersplassen ook is opgenomen, is de regelgeving in lijn gebracht met de praktijk.

[Redacted header information]

Directoraat-generaal Agro en
Natuur
Directie Natuur en Biodiversiteit
Behandeld door
[Redacted]
[Redacted]
[Redacted]

verslag

Datum
6 juni 2016
Kenmerk
DGAN-NB / 16086634
Kopie aan

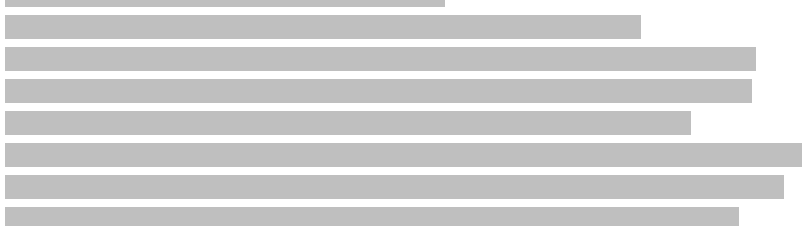

Omschrijving Voorjaarsoverleg EZ/Staatsbosbeheer 2016
Voorzitter [Redacted]
Vergaderdatum en -tijd 25 mei 2016, 14.00 uur - 15.30 uur
Locatie Hoetinkzaal, ministerie van EZ
Aanwezig [Redacted]
[Redacted]
[Redacted]
Afwezig [Redacted]

Bijlage(n)

Vergaderpunten

1. Opening. [Redacted] opent de vergadering. De agenda wordt ongewijzigd vastgesteld.
2. Notulen najaarsoverleg d.d. 8 december 2015 en actiepuntenlijst.
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
  - [Redacted]
- b. *Terugblik werkbezoek staatssecretaris*. Het werkbezoek was geslaagd, zowel het onderdeel Oostvaardersplassen als het bezoek aan landgoed De Kempiaan.

- c.
-
-
- f.
- g. *Decentralisatie Oostvaardersplassen*. De overdrachtsovereenkomst tussen EZ en de provincie Flevoland is gereed en kan na bespreking in Provinciale Staten worden ondertekend.
- h.
-

- 4.
-
-

7. Sluiting

Volgende pagina: actiepuntenlijst

Actiepuntenlijst na Voorjaarsoverleg 25 mei 2016

	Beschrijving	Actie door

Directoraat-generaal Agro en
Natuur
Directie Natuur en Biodiversiteit

Behandeld door

[Redacted]

Datum
11 mei 2016

Kenmerk
DGAN-NB / 15185115

Kopie aan

verslag

Omschrijving	Verslag Najaarsoverleg 8 december 2015	Bijlage(n)
Voorzitter	[Redacted]	
Vergaderdatum en -tijd	8 december 2015, 13.00 uur - 14.30 uur	
Locatie	Hoetinkzaal, ministerie van EZ	
Aanwezig	[Redacted]	
Afwezig	[Redacted]	

CONCEPT

Vergaderpunten

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

- [redacted]
[redacted]

█ [redacted]
[redacted]
[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

4. Actualiteiten en mededelingen

- █ [redacted]
- █ [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
- █ [redacted]
[redacted]
[redacted]
- █ [redacted]
[redacted]
[redacted];
- Decentralisatie Oostvaardersplassen: er wordt in overleg met provincie en SBB gewerkt aan een overdrachtdossier; de provincie heeft haast. [redacted] meldt blij te zijn met deze ontwikkeling;

- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]
- [Redacted]

5. [Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

■ [Redacted]

[Redacted]

[Redacted text]

7. Sluiting

Actiepuntenlijst na afloop Najaarsoverleg 2015

	Beschrijving	Actie door
■	[Redacted text]	[Redacted text]
■	[Redacted text]	[Redacted text]
■	[Redacted text]	[Redacted text]
■	[Redacted text]	[Redacted text]
■	[Redacted text]	[Redacted text] B

Staatsbosbeheer: [redacted]. LNV:
[redacted]
[redacted] (FEZ EKZ)

Directoraat-generaal Agro en
Natuur
Directie Natuur en Biodiversiteit

Behandeld door
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Datum
26 april 2018

Kenmerk
DGAN-NB / 18083262

Kopie aan

verslag

Bijlage(n)

Omschrijving	Voorjaarsoverleg LNV Staatsbosbeheer 19 april 2018
Voorzitter	[redacted]
Vergaderdatum en -tijd	19 april 2018, 15.00 uur - 16.15 uur
Locatie	Ministerie van LNV
Aanwezig	[redacted] [redacted] [redacted] [redacted]
Afwezig	[redacted]

CONCEPT

Vergaderpunten

1. [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

3. [Redacted text]

- *Oostvaardersplassen.* [Redacted] meldt dat de huidige emotionele discussie en alle protesten veel losmaken, ook bij de medewerkers van Staatsbosbeheer. Natuurlijk moet het advies van de commissie Van geel worden afgewacht, alsmede de beleidsreactie van de provincie Flevoland. Maar dat er aanzienlijke veranderingen in het gebied nodig zijn, ook om de maatschappelijke acceptatie te vergroten, dat staat volgens hem vast. Ook dat deze veranderingen op korte termijn moeten worden doorgevoerd, liefst voor de aanstaande winter. In dat kader vraagt [Redacted] ondersteuning van het ministerie, bijvoorbeeld door middel van juridische advisering bij discussies over de status van de grote grazers en de werking van de Wet natuurbescherming. [Redacted] en [Redacted] zeggen toe dat deze ondersteuning geboden kan worden. Snel schakelen met korte lijntjes is hier het devies.

4. [Redacted text]

[Redacted text block containing multiple lines of obscured content, likely a list or table of data.]

Van: [redacted]@minez.nl>

Verzonden: maandag 30 juli 2018 10:57

Aan: [redacted]@minez.nl>; RVO IENR Paard <ienrpaard@rvo.nl>

Onderwerp: RE: aanwijzing Oostvaardersveld als natuurterrein Regeling I&R

[redacted]
Ik heb geen andere ideeën. Prima zo. Wie zet dit in DOMUS op naam van mijn directeur?
Groet,

[redacted]
[redacted]
Projectmanager
Ministry of Economic Affairs
Directorate-General for AGRO
Animal Supply Chain and Animal Welfare Department
P.O. Box 20401
2500 EK The Hague
The Netherlands

T: [redacted]

M: [redacted]@minez.nl

Van: [redacted]

Verzonden: maandag 30 juli 2018 10:51

Aan: [redacted] RVO IENR Paard

Onderwerp: aanwijzing Oostvaardersveld als natuurterrein Regeling I&R

Hoi [redacted]

Een tijdje geleden kwam via RVO van Staatsbosbeheer de wens om het Oostvaardersveld toch apart aan te wijzen als natuurterrein behorend bij het gebied de Oostvaardersplassen. Omdat deze aanwijzing, gezien de aandacht die het gebied heeft, niet kan wachten tot de twee reguliere wijzigingsmomenten van bijlage IV van de Regeling I&R, heb ik hier een aparte wijzigingsregeling voor gemaakt.

Zouden jullie de nota en de wijzigingsregeling hiervoor willen bekijken?

[redacted] ik heb ook alvast een oplegnota gemaakt, als jij hier andere ideeën bij hebt dan hoor ik dat uiteraard graag. Die oplegnota moet, na de paraaf van jouw directeur en [redacted] op WJZ secretariaat gezet worden en gaat dan verder met de regeling de lijn in. Vanaf dat moment verzorgt WJZ het proces.

Ik hoor graag uiterlijk woensdag jullie input.

Groet, [redacted]

[redacted]
.....
directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | Den Haag |
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag
.....

T: [redacted]
[redacted]

Van: [REDACTED]@rvo.nl> **Namens** RVO IENR Paard

Verzonden: maandag 30 juli 2018 10:06

Aan: [REDACTED]@minez.nl>

Onderwerp: RE: oostvaardersplassen

Goedemorgen [REDACTED]

Voor het Oostvaardersveld is geen adres, daar is geen huis of iets wat een huisnummer heeft. Het enige wat er eventueel bij kan staan is de postcode 8218 maar dus ook geen letters. Maar met de naam en de Praamweg Lelystad is het wel duidelijk om welk stuk het gaat.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]

Van: [REDACTED]
Verzonden: maandag 30 juli 2018 8:26
Aan: RVO IENR Paard
Onderwerp: RE: oostvaardersplassen

Ha [REDACTED]

Op dit moment ben ik bezig om de aanwijzingsregeling voor het Oostvaardersveld. Is er nog een specifiek adres dan alleen praamweg Lelystad? Is er ook een huisnummer en of postcode?

Ik stuur het jullie nog toe voordat het stuk de lijn in gaat. De bedoeling is om, op 20 augustus gaat de eerste tas weer naar de minister, op 20 aug. de stukken klaar te hebben liggen voor de tas. Ik ben hier nog 2 weken dus dat moet vast lukken.

Groet, [REDACTED]

Van: [REDACTED] Namens RVO IENR Paard
Verzonden: vrijdag 20 juli 2018 7:33
Aan: [REDACTED]
CC: RVO IENR Paard
Onderwerp: RE: oostvaardersplassen

Hallo [REDACTED]

Ik heb contact gehad met Staatsbosbeheer. Daar komt het volgende uit:

Oostvaardersveld heeft geen verbinding met de Oostvaardersplassen. De paarden kunnen derhalve niet uitwisselen.

Het zijn dus aparte gebieden. Het is dus zaak om:

Naam gebied: Oostvaardersveld
Adres: Praamweg Lelystad.
Type gebied: Rivier en moeraslandschap Beheertype 01.03
Opp. 150 ha
Aantal dieren: 93 st. Konikpaarden. Telling 11-7-2018

Nog op te nemen in de bijlage bij de Regeling I&R.

Met vriendelijke groeten,

[REDACTED]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

Van: [Redacted]
Verzonden: maandag 23 juli 2018 14:41
Aan: [Redacted]
Onderwerp:

Ha [Redacted]

[Redacted]

Alvast bedankt voor een reactie!

Groetjes, [Redacted]

.....
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
C-Zuid 2
Bezuidenhoutseweg 73
2594 AC Den Haag

.....
[Redacted]
[Redacted] [@minez.nl](mailto:[Redacted]@minez.nl)
.....

Van: [redacted]@minez.nl>
Verzonden: donderdag 26 juli 2018 09:09
Aan: [redacted]@minez.nl>
Onderwerp: Re: OVP-vragen van woensdag jl

OK, dan maken we dat klaar voor de eerste tas. N

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Op 26 jul. 2018 om 08:53 heeft [redacted]@minez.nl> het volgende geschreven:

Ha [redacted] ik denk dat dit dus wel de bedoeling is [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Ik zal [redacted] hiervan op de hoogte stellen.

Groet, [redacted]

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl]

Verzonden: woensdag 25 juli 2018 18:06

Aan: [redacted]

CC: [redacted]

Onderwerp: RE: OVP-vragen van woensdag jl

Beste [redacted]

Tot die slotsom waren wij ook gekomen.

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

1 september zou al heel fijn zijn!

Met hartelijke groet,

[redacted]

(ma-di-wo-do)

Staatsbosbeheer

Juridische zaken | Hart van Brabantlaan 16 | postbus 330 | 5000 AH Tilburg

[redacted]

www.staatsbosbeheer.nl

Van: [REDACTED]
Verzonden: dinsdag 31 juli 2018 16:27
Aan: [REDACTED]@minez.nl>
CC: [REDACTED]@minez.nl>; [REDACTED]
Onderwerp: Afronding ATR-toetsing - Voorstel Wijziging Regeling I&R dieren i.v.m. aanwijzing Oostvaardersveld (ATR0344)

Dag [REDACTED],

CC [REDACTED] (regeldrukcoördinator LNV) en [REDACTED] (ATR-collega / accounthouder LNV)

In lijn met ons eerdere contact gisteren en vandaag, bericht ik je graag als volgt over de ATR-toetsing van de voorgenomen **wijziging van de Regeling identificatie en registratie van dieren (I&R) in verband met paarden in het gebied Oostvaardersveld.**

Wij zullen als ATR geen formeel (brief)advies uitbrengen over deze voorgestelde wijziging, maar het voorstel middels deze e-mail ambtelijk afronden. Dit met instemming van ons college eerder vandaag. Deze beslissing van ATR mede als gevolg van de gedeelde analyse dat het voorstel naar verwachting niet zal leiden tot (omvangrijke) regeldrukgevolgen. Indien ministeriele regelingen geen omvangrijke regeldrukeffecten tot gevolg hebben, bestaat deze wijze van afdoening door ATR.

Naar aanleiding van het toetsen van het toegestuurde voorstel heb ik geen verdere aandachtspunten over de voorgestelde wijziging.

Voor de volledigheid, zoals telefonisch besproken:

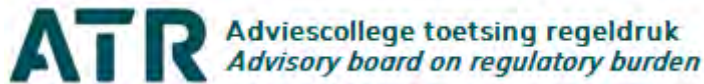
- Is de [ministeriele regeling die vooraf is gegaan aan de onderhavige wijziging](#) (aanwijzing gebieden) niet aan ATR voorgelegd. Indien deze regeling is opgesteld na 01-07-17 (start ATR) had deze m.i. wel toegestuurd moeten worden aan ATR.
- ATR gaat er vanuit (conform ons mandaat en de werkafspraken tussen ministeries en ATR) dat *in beginsel* alle voorgenomen wet- en regelgeving aan ATR wordt toegestuurd voor toetsing.
- Indien een dossier ambtelijk kan worden afgedaan, kunnen wij als ATR hierover meestal binnen enkele dagen / een week besluiten. Er volgt dan geen formeel advies, maar een afrondend bericht per e-mail.
- Indien een formeel briefadvies aan de orde is, hebben wij logischerwijs iets meer tijd nodig om te kunnen adviseren. Conform ons mandaat hebben we daarvoor (maximaal) 4 weken.
- Het staat dossierhouders altijd vrij om in de pre-consultatie-fase ambtelijk advies te vragen aan ATR. Wij kunnen dan eventuele aandachtspunten alvast meegeven bij dossiers, dit kan de advisering in de consultatie-fase ten goede komen.

Hopende jullie voldoende te hebben geïnformeerd. Mochten er naar aanleiding van dit dossier of anderszins over de ATR-toetsing nog vragen zijn, dan beantwoord ik deze graag.

Succes met de vervolgstappen bij dit dossier.

Met vriendelijke groet,

Senior beleidsadviseur *Senior Policy Advisor*

Rijnstraat 50 | 2515 XP Den Haag |
Postbus (PO Box) 16228 | 2500 BE The Hague |
www.atr-regeldruk.nl

Van: [redacted] <[\[redacted\]@minez.nl](mailto:[redacted]@minez.nl)>

Verzonden: maandag 30 juli 2018 10:59

Aan: Adviesaanvraag (ATR) [redacted]

Onderwerp: ATR0344 - Identificatie en registratie paarden in natuurgebied Oostvaardersveld

Beste,

In de bijlage treft u een wijzigingsregeling van bijlage IV van de Regeling identificatie en registratie van dieren (hierna: Regeling I&R). Het betreft de aanwijzing van een natuurgebied (oostvaardersveld) waardoor de paarden die in dat gebied leven niet geïdentificeerd en geregistreerd hoeven te zijn. Er hoeft dus niet voldaan te worden aan de verplichting tot identificatie en registratie van de paarden zoals beschreven in de Regeling I&R. Zie voor de uitleg ook de bijbehorende oplegnota. Op dit moment is het zo dat de in dat gebied levende paarden niet gechipt zijn. Deze wijziging heeft, volgens mij, daarom dus geen gevolgen voor de regeldruk. Zien jullie dat ook zo.

Het betreft een hele kleine wijzigingsregeling. Binnen welke termijn lukt het om op deze regeling akkoord te geven?

Dank alvast en groet,

[redacted]
[redacted]
[redacted]
directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | Den Haag |
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

Van: [redacted]@minez.nl>
Verzonden: woensdag 25 juli 2018 20:45
Aan: [redacted]@nwwa.nl>
CC: [redacted]@minez.nl>
Onderwerp: Fwd: OVP-vragen van woensdag jl

Ti [redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>
Datum: 25 juli 2018 om 18:05:36 CEST
Aan: [redacted]@minez.nl>
Kopie: "[redacted]@minez.nl", [redacted]
[redacted]
Onderwerp: Antw.: OVP-vragen van woensdag jl

Beste [redacted]
Tot die slotsom waren wij ook gekomen.

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

1 september zou al heel fijn zijn!
Met hartelijke groet,

[redacted]
(ma-di-wo-do)

Staatsbosbeheer
Juridische zaken | Hart van Brabantlaan 16 | postbus 330 | 5000 AH Tilburg
T [redacted]
www.staatsbosbeheer.nl

Van: [redacted]@minez.nl]
Verzonden: woensdag 25 juli 2018 12:22
Aan: [redacted]@staatsbosbeheer.nl>
CC: [redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>
Onderwerp: RE: OVP-vragen van woensdag jl

Beste [redacted],
[redacted]
is [redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
Groet, [REDACTED]

Ik heb contact gehad met Staatsbosbeheer. Daar komt het volgende uit:

[REDACTED]
[REDACTED]
Het zijn dus aparte gebieden. Het is dus zaak om:

Naam gebied: Oostvaardersveld

Adres: Praamweg Lelystad.

Type gebied: Rivier en moeraslandschap Beheertype 01.03

Opp. 150 ha

Aantal dieren: 93 st. Konikpaarden. Telling 11-7-2018

[Nog op te nemen in de bijlage bij de Regeling I&R.](#)

Van: [REDACTED]

Verzonden: donderdag 12 juli 2018 14:04

Aan: [REDACTED]

CC: [REDACTED]

Onderwerp: OVP-vragen van woensdag jl

Dag [REDACTED]

Ik ren zo weg richting mijn vakantie 😊 maar mijn collega's [REDACTED] komen terug op jouw twee vragen van woensdag:

1. Regeling I&R-bijlage natuurgebieden [REDACTED] hierover bij je terug. Ze kijkt even wat er nu precies over OVP is bepaald in de bijlage (de begrenzing enzo) en op welke termijn zondig het OV-veld in de bijlage kan worden opgenomen.
2. Artikel 3.18 Wn – personen/rechtspersonen: [REDACTED] mailt je hierover.

[Vr.gr.](#)

[REDACTED]
Dit bericht kan informatie bevatten die niet voor u is bestemd. Indien u niet de geadresseerde bent of dit bericht abusievelijk aan u is gezonden, wordt u verzocht dat aan de afzender te melden en het bericht te verwijderen.

De Staat aanvaardt geen aansprakelijkheid voor schade, van welke aard ook, die verband houdt met risico's verbonden aan het elektronisch verzenden van berichten.

This message may contain information that is not intended for you. If you are not the addressee or if this message was sent to you by mistake, you are requested to inform the sender and delete the message.

The State accepts no liability for damage of any kind resulting from the risks inherent in the electronic transmission of messages.

Disclaimer [Nederlands](#) [English](#)

Van: [redacted]@minez.nl>

Verzonden: woensdag 25 juli 2018 20:46

Aan: [redacted]@minez.nl>; [redacted]
[redacted]@minez.nl>; [redacted]@minez.nl>

CC: [redacted]

Onderwerp: Fwd: vervoer wilde paarden Oostvaardersplassen

[redacted]

Verstuurd vanaf mijn iPhone

Begin doorgestuurd bericht:

Van: "[redacted]@nwwa.nl >

Datum: 24 juli 2018 om 07:08:40 CEST

Aan: "[redacted]@minez.nl >

Kopie: "[redacted]@nwwa.nl >, [redacted].

[redacted]

Onderwerp: vervoer wilde paarden Oostvaardersplassen

Dag [redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

Groet,

[redacted]

Van: [redacted]@minez.nl>
Verzonden: woensdag 25 juli 2018 10:03
Aan: [redacted]@minez.nl>
Onderwerp: RE: oostvaardersplassen

Beste [redacted]

In aansluiting op ons telefoongesprek stuur ik je hierbij het convenant (getekend op 20 juli 2018), dat ik van de website van Flevoland heb gehaald.

Groet [redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 20 juli 2018 11:38
Aan: [redacted]
CC: [redacted]
Onderwerp: FW: oostvaardersplassen

Beste [redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted]
[redacted]

[redacted]
[redacted]

Graag hoor ik van je.

Groet, [redacted]

Van: [redacted]
Verzonden: vrijdag 20 juli 2018 7:33
Aan: [redacted]
CC: RVO IENR Paard
Onderwerp: RE: oostvaardersplassen

Hallo [redacted]

Ik heb contact gehad met Staatsbosbeheer. Daar komt het volgende uit:

Oostvaardersveld heeft geen verbinding met de Oostvaardersplassen. De paarden kunnen derhalve niet uitwisselen.

Het zijn dus aparte gebieden. Het is dus zaak om:

Naam gebied: Oostvaardersveld
Adres: Praamweg Lelystad.
Type gebied: Rivier en moeraslandschap Beheertype 01.03
Opp. 150 ha
Aantal dieren: 93 st. Konikpaarden. Telling 11-7-2018

Nog op te nemen in de bijlage bij de Regeling I&R.

Met vriendelijke groeten,
[redacted]

Van: [REDACTED]
Verzonden: vrijdag 13 juli 2018 10:12
Aan: RVO IENR Paard
Onderwerp: oostvaardersplassen

Beste [REDACTED]

Omdat er allerlei besluiten zijn genomen over de dieren die in de Oostvaardersplassen leven waaronder de paarden.

In de afgelopen wijzigingsregeling is dat gebied als volgt omschreven: Oostvaardersplassen, Kitsweg 1 8218 AA Lelystad.

Weet jij of binnen dit gebied ook het Oostvaardersveld valt? [REDACTED]

[REDACTED]

Graag hoor ik van je.

Groet, [REDACTED]

[REDACTED]
[REDACTED]

directie Wetgeving en Juridische Zaken
Ministerie van Economische Zaken en Klimaat
Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit
Bezuidenhoutseweg 73 | Den Haag |
Postbus 20401 | 2500 EK | Den Haag

.....

[REDACTED]

[REDACTED]

Onderwerp

Convenant provincie Flevoland en Staatsbosbeheer

Kern mededeling:

Gedeputeerde Staten hebben met Staatsbosbeheer (werk)afspraken gemaakt over de uitvoering van het Beleidskader beheer Oostvaardersplassen. Deze afspraken zijn neergelegd in een convenant.

Mededeling:

Op 11 juli 2018 hebben uw Staten een nieuw beleidskader vastgesteld voor een integraal beheer van de Oostvaardersplassen. Gedeputeerde Staten hebben hiermee de opdracht gekregen om uitvoering te geven aan dit beleidskader. Staatsbosbeheer is eigenaar van het gebied Oostvaardersplassen en belast met de uitvoering van het beheer.

In het convenant worden concrete afspraken gemaakt over de verantwoordelijkheidsverdeling en werkafspraken gemaakt voor de korte termijn. Voor de lange termijn is vastgelegd dat Staatsbosbeheer op basis van het beleidskader een integraal managementplan voor het beheer van de Oostvaardersplassen opstelt. Daarbij is bepaald dat Gedeputeerde Staten hiermee moet instemmen. Ook is in het convenant geregeld dat minimaal twee keer per jaar overleg plaatsvindt tussen de betrokken gedeputeerde en het hoofd van de provinciale eenheid van Staatsbosbeheer over de uitvoering van het convenant. Op deze wijze wordt invulling gegeven aan de toezichhoudende verantwoordelijkheid van de provincie.

Bijlagen

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
convenant	2265078	ja

Ter inzage in de leeskamer

Naam bijlage:	eDocs nummer:	Openbaar in de zin van de WOB (ja/nee aangeven)
		Tot

Registratienummer:

2267839

Datum:

10 juli 2018

Auteur:**Afdeling/Bureau:**

RE

Openbaarheid:

Openbaar

Portefeuillehouder:

Ter kennisname aan PS en burgerleden

CONVENANT ONTWIKKELING OOSTVAARDERSPLASSEN PROVINCIE FLEVOLAND EN STAATSBOSBEHEER

PARTIJEN,

Het college van Gedeputeerde Staten van de Provincie Flevoland, hierbij op grond van een door het college verleend mandaat vertegenwoordigd door gedeputeerde H.J. Hofstra, daarbij handelend ter uitvoering van het besluit van het college van Gedeputeerde Staten van Flevoland,
hierna te noemen: provincie,'

en

Staatsbosbeheer, hierbij op grond van de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer vertegenwoordigd door zijn directeur S. Thijsen,
hierna te noemen: Staatsbosbeheer

Hierna tezamen ook genoemd: partijen

OVERWEGENDE DAT:

de Oostvaardersplassen zijn aangewezen als speciale beschermingszone in het kader van de Europese Vogelrichtlijn; in het N2000 aanwijzingsbesluit zijn 31 soorten opgenomen die worden beschermd op grond van artikel 4, eerste lid, van Richtlijn 79/409/EEG:

de provincie Flevoland met het Natuurpact (2013) verantwoordelijk is geworden voor het natuurbeleid in Flevoland.

tussen de staatssecretaris van Economische Zaken en de provincie in december 2016 de 'Overeenkomst Dierenwelzijn in de Oostvaardersplassen' is aangegaan;

hiermee de verantwoordelijkheid voor het beheer van dierenwelzijn van de grote grazers in het gebied Oostvaardersplassen door de staatssecretaris is overgedragen aan de provincie,;

In deze overeenkomst is bepaald dat de provincie na inwerkingtreding van deze overeenkomst in overleg met Staatsbosbeheer periodiek een onafhankelijke review laat uitvoeren van het beleid ten aanzien van dierenwelzijn van de grote grazers;

in deze overeenkomst is vastgelegd dat de uitkomsten van de review aanleiding kunnen zijn om het beleid ten aanzien van dierenwelzijn van de grote grazers aan te scherpen of aan te passen;

de provincie in november 2017 een externe Begeleidingscommissie beheer Oostvaardersplassen (hierna: Commissie-Van Geel), heeft ingesteld om te komen tot een nieuw integraal beleidskader voor de Oostvaardersplassen;

deze Commissie in april 2018 het Advies Beheer Oostvaardersplassen heeft uitgebracht;

de provincie en de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit - gelet op de brief die de minister op 18 juni 2018, kenmerk DGAN-NB?18120130 aan de provincie heeft gestuurd - het rapport van de Commissie van Geel zien als onafhankelijke review van het beleid op basis waarvan de provincie de mogelijkheid heeft het beheer ten aanzien van de grote grazers te wijzigen;

de provincie bij besluit van 11 juli 2018 , nummer 2236780 het advies van de Commissie Van Geel heeft vastgesteld als integraal beleidskader voor het beheer van de Oostvaardersplassen;

de provincie Flevoland het Oostvaardersplassengebied en omgeving heeft voorgedragen als nationaal park i.o. Nieuw Land. Een door de mens en natuur gemaakt gebied waar de nadruk ligt op de verbinding tussen stad en natuur.

Staatsbosbeheer eigenaar is van het gebied Oostvaardersplassen en gelet op artikel 3, eerste lid van de Wet verzelfstandiging Staatsbosbeheer belast is met de uitvoering van het beheer van het gebied, met als doel de diverse waarden van het gebied in het algemeen belang duurzaam in stand te houden dan wel te ontwikkelen.

Staatsbosbeheer voor de uitvoering van het tot nu toe gevoerde beheer van de grote grazers een Managementplan Oostvaardersplassengebied 2011-2015 met jaarlijkse verlenging heeft vastgesteld, wat vanaf 2016 jaarlijks is verlengd;

het gelet op het bovenstaande wenselijk is dat tussen de provincie en Staatsbosbeheer afspraken worden gemaakt over de wijze waarop - ieder vanuit de eigen rol en verantwoordelijkheid en met inachtneming van relevante wet- en regelgeving - uitvoering wordt gegeven aan het door de provincie bij besluit van 11 juli 2018 nummer 2236780 vastgestelde beleidskader voor het integrale beheer van de Oostvaardersplassen;

de provincie en Staatsbosbeheer een publiek-publieke samenwerking beogen in de zin van artikel 12 van de Europese aanbestedingsrichtlijn 2014/24 EU van 26 februari 2016.

SPREKEN HET VOLGENDE AF:

Artikel 1. Begripsomschrijvingen

In dit convenant wordt verstaan onder:

Beleidskader:	het door Provinciale Staten op 11 juli 2018, nummer 2236780, vastgestelde besluit om het advies van de Commissie Van Geel vast te stellen als beleidskader voor het beheer van het Oostvaardersplassengebied;
Managementplan:	het door Staatsbosbeheer vastgestelde managementplan voor het beheer van het Oostvaardersplassengebied.
Oostvaardersplassen:	het Natura 2000-gebied Oostvaardersplassen
Oostvaardersplassengebied:	de Oostvaardersplassen en aansluitende natuurgebieden

Artikel 2. Beleidskader

1. Partijen erkennen dat zij - ieder vanuit hun eigen rol en met inachtneming van relevante wet- en regelgeving - een gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben voor het Oostvaardersplassengebied en onderschrijven daarbij het Beleidskader als uitgangspunt, waarbij:
  - a. de provincie verantwoordelijk is voor het beleid en
  - b. Staatsbosbeheer voor het beheer en de uitvoering daarvan.
2. Dit beleidskader omvat:
  - a. N2000 doelstellingen; reset van het moeras waarbij 500 ha kerngebied wordt vernat;
  - b. herstel van gevarieerde vegetatie, waaronder beschutting voor de grote grazers door aanleg van 300 ha bosschages;
  - c. vermindering van de begrazingsdruk; reset van het aantal grote grazers;
  - d. monitoring; inrichting monitoring op gebiedsontwikkeling;
  - e. governance;
  - f. recreatieve voorzieningen in en rond de Oostvaardersplassen.
  - g. de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land.
3. Partijen spannen zich maximaal in om op korte termijn nadere invulling te geven aan het beleidskader met als doel een integraal en duurzaam beheer van het Oostvaardersplassengebied en binnen die context uitvoering te geven aan de in het beleidskader genoemde maatregelen.

Artikel 3. Uitvoering maatregelen op korte termijn

1. De provincie is verantwoordelijk voor de realisatie van de maatregelen uit het Natura 2000 beheerplan, waarbij de reset van het moeras prioriteit heeft. Ook de in het beleidskader opgenomen vernatting van het kerngebied van 500 ha wordt hierin meegenomen. De provincie en Staatsbosbeheer maken nadere afspraken over de wijze waarop deze maatregelen worden uitgevoerd.
2. Staatsbosbeheer is verantwoordelijk voor en voert de regie over de feitelijke uitvoering van de volgende maatregelen op de korte termijn:
  - a. het realiseren van beschuttingsmogelijkheden in de Oostvaardersplassen met een totaalomvang van 300 ha;
  - b. vermindering van de begrazingsdruk door de populatie van de grote grazers op basis van een actuele telling terug te brengen tot circa 1.100 dieren.Vanaf 2019 wordt een voorlopig plafond van 1.500 dieren aangehouden.
3. De provincie verstrekt op grond van de Wet natuurbescherming aan Staatsbosbeheer een opdracht voor de reset van de edelherten.
4. Bij de reset van de paarden is uitgangspunt dat deze door inschakelen van een professionele organisatie onder regie van Staatsbosbeheer zoveel mogelijk worden gevangen en verplaatst naar andere natuurgebieden.
5. Staatsbosbeheer streeft er naar om de reset van de grazers voor en tijdens de winterperiode 2018/2019 te realiseren en in deze periode ook te starten met de beschuttingsmaatregelen.

Artikel 4. Maatregelen op de langere termijn

1. Staatsbosbeheer stelt op basis van het beleidskader in overleg met de provincie een nieuw managementplan op, waarbij wordt gewerkt vanuit een integrale visie op het beheer van het Oostvaardersplassengebied, afgestemd op overige ontwikkelingen zoals het Nationaal Park Nieuw Land.
2. Het beheermodel van de grote grazers wordt in dit plan verder uitgewerkt, in lijn met het advies van de commissie van Geel; een combinatie van strikt uitgevoerd vroeg-reactief beheer aangevuld met een vorm van beheer die zich richt op aantallen, met als inzet dat de begrazingsdruk niet boven de 1500 dieren uitkomt.
3. Met de ontwikkeling van Nationaal Park Nieuw Land wordt gewerkt aan een kwaliteitsimpuls en uitbreiding van de belevingsmogelijkheden van het Oostvaardersplassengebied; een investering in de bereikbaarheid en de recreatieve voorzieningen.
4. Staatsbosbeheer gaat pas tot vaststelling van het managementplan over nadat GS van Flevoland hiermee heeft kunnen instemmen.

Artikel 5. Monitoring uitvoering maatregelen en rapportages

1. Partijen zorgen voor een monitoringsplan dat aansluit bij het vastgestelde beleidskader, zoveel mogelijk past bij de bestaande monitoring en inzicht geeft in de monitoringsfrequentie.
2. De monitoring zal gericht zijn op de gebiedsontwikkeling; Natura 2000 doelstellingen, de aantallen dieren, de vegetatie-ontwikkeling, bezoekersaantallen en landschappelijke waarden worden regelmatig gemonitord.

Artikel 6. Governance

1. Minimaal twee keer per jaar vindt tussen de betrokken gedeputeerde en het hoofd van de provinciale eenheid van Staatsbosbeheer overleg plaats over de uitvoering van de afspraken die zijn gemaakt in dit convenant.
2. Onderwerp van overleg is in ieder geval:
  - a. de wijze waarop uitvoering van het managementplan bijdraagt aan het realiseren van het in het Beleidskader vastgestelde beleid;
  - b. ontwikkelingen die relevant zijn voor het realiseren van het in het Beleidskader vastgestelde beleid.
3. Partijen spannen zich in om de betrokkenheid van de omgeving bij het gebied verder te versterken.
4. Het Oostvaardersplassengebied wordt opgenomen in het faunabeheerplan conform de Wet natuurbescherming.

Artikel 7. Financiën

1. De provincie stelt een bedrag van € 3,0 miljoen aan Staatsbosbeheer beschikbaar voor de uitvoering van de maatregelen die op korte termijn moeten worden uitgevoerd.
2. Partijen maken nadere afspraken over de verdeling van deze € 3,0 miljoen voor de maatregelen die op korte termijn moeten worden uitgevoerd.
3. Voor de incidentele uitgaven van € 15 miljoen maakt de provincie afspraken met medeoverheden (met name de rijksoverheid) en andere partners over de dekking en toedeling.
4. De jaarlijkse exploitatiekosten zullen, wanneer alle maatregelen uit het beleidskader worden uitgevoerd, toenemen als gevolg van de aanpassing beheer grote grazers, extra recreatie activiteiten, toezicht en handhaving, monitoring en communicatie/educatie. Dit leidt naar verwachting tot een extra structurele bijdrage van € 900.000. Ook hierover maakt de provincie afspraken met medeoverheden en andere partners over de dekking en toedeling.

5. Wanneer de met de medeoverheden en andere partners te maken afspraken niet tot het gewenste resultaat leiden, treden partijen met elkaar in overleg om na te gaan of dit aanleiding geeft tot het wijzigen van het convenant.

Artikel 8. Communicatie

1. Partijen communiceren gezamenlijk over de uitvoering van de maatregelen die op korte termijn moeten worden genomen.
2. Om de maatschappelijke betrokkenheid bij het Oostvaardersplassengebied te vergroten wordt door partijen een gezamenlijk plan van aanpak gemaakt en een meerjarig programma gestart.

Artikel 9. Evaluatie

Na de vaststelling van het managementplan gaan partijen met elkaar na of dit aanleiding geeft tot het wijzigen of beëindigen van dit convenant.

Artikel 10. Looptijd

Dit convenant is van kracht zolang het beleidskader van kracht is tenzij partijen op basis van de evaluatie constateren dat daaraan geen behoefte meer bestaat. Wanneer dat laatste het geval is leggen partijen dit schriftelijk vast.

Artikel 11. Inwerkingtreding

Dit convenant treedt in werking met ingang van de dag van ondertekening.

Aldus overeengekomen:

plaats, Lelystad
datum, 20 juli 2018

Gedeputeerde Staten
namens deze,

Staatsbosbeheer
namens deze,

gedeputeerde,

directeur,